

Montessori zpravodaj

Společnost

březen
2014

Inspirace pro rodiče a pedagogy • Vydává Společnost Montessori

Partnerský vztah ve vzdělávání aneb
Jak se škola a rodina namlouvají

Význam práce s dospívajícími

Labyrint smyslů aneb
škola smyslů plná

Mír na dosah ruky

Rodičovství

Radost jako cesta
jako brána k poznání!

Montessori a neuropsychologie

Genialita Montessori pomůcek

Srdečně zdravíme všechny příznivce Montessori pedagogiky!
Věříme, že jste vykročili do tohoto roku radostně a těšíte se na příchod jara tak, jako my. Ve Společnosti Montessori to žije jako v pilném jarním úle. Připravujeme pro vás zajímavé články, publikace, semináře, projekty, podněty a inspirace ze světa Montessori. Budeme se snažit, abyste všechny tyto poklady během celého roku spoluobjevovali s námi a věříme, že společně pozměníme vzdělávání našich dětí ve více radostné a svobodné. Náš Zpravodaj budiž vám v tomto užitečným průvodcem. Sledujte také naše internetové, facebookové stránky a přijďte se někdy obohatit, vzájemně inspirovat či prožít to, že radost je brána k poznání! Krásné všední i nevšední okamžiky vám všem!

Dita Dlouhá

Zpravodaj:
Březen, 2014

Adresa redakce:
Meteorologická 181, Praha 4
Telefon: +420 725 122 063
E-mail: zpravodaj@montessoricr.cz

www.montessoricr.cz

Šéfredaktorka: Dita Dlouhá
Inzerce: Kateřina Vágnerová
katerina.vagnerova@montessoricr.cz,
+420 702 071 525

Spolupracovníci:
Vlasta Hillebrandová, Kamila Randáková,
Marcela Žáková, Jaroslava Rysulová, Irena
Dušková, Lucie Hillebrandová, Hanka Slavíková,
Kateřina Tomešová, Zuzana Martásková
a všechny naše děti .

Grafická úprava:
Kateřina Vágnerová

Obsah

Úvodník	2	
Pozvánky na semináře	3	Připravujeme
Výcvik průvodců Montessori	3	Aktuálně
Radost jako brána k poznání!	5	Učení baví!
Mír na dosah ruky	6	Vzdělávání a mír
Rodičovství jako cesta	7	Rodičovství jako...
Partnerský vztah ve vzdělávání	8	Rodina a škola
Labyrint smyslů	9	Rodina a škola
Montessori a neuropsychologie	11	Montessori a věda
Genialita Montessori pomůcek	17	Montessori a věda
Význam práce s dospívajícími	20	Montessori a dospívání
Děti Země	25	Pozvánka
Inzerce	16 - 30	

Kresby:
str.3 Irena Dušková, studentka 28. kurzu
str. 8 Kateřina Tomešová, grafická úprava
Kateřina Vágnerová

Autorství článků:
Všechny články jsou autorskými díly. Máte-li zájem o jejich šíření či kopírování, napište vaši žádost do Společnosti Montessori z důvodu úcty k jejich autorům. Děkuje.

•• **Montessori cestou v prvních třech letech života**

Termín: 21. a 22. března, Pardubice

Lektorky: Dita Dlouhá, Simona Livorová

Obsah: To nejdůležitější v životě dítěte se stane do tří let, inspirace pro rodiče a pedagogy.

•• **Montessori pro muže a partnery**

Termín: 29. a 30. března, Praha

Lektoři: Jan Prašivka, Jakub Kahánek, Marcela Žáková

Obsah: Kosmická výchova jako "jediný předmět." Jazyk a matematika jako nástroje k objevným výpravám. Montessori pomůcky jsou skvělé, ale...

•• **Montessori pohybové hrátky**

Termín: 5. dubna, Praha

Lektorka: Martina Štanclová

Obsah: Prožitkový seminář je určen všem, kdo potřebují načerpat nové inspirace v oblasti pohybu a hudby.

Využijeme netradiční hudební nástroje včetně vlastního těla. Součástí bude také ochutnávka dětské jógy a reflexní míčkové automasáže.

•• **Management Montessori I. - neziskový sektor, programy a aktivity rodičů a pro rodiče**

Termín: 6. dubna, Praha

Obsah: Přemýšlíte o tom, jak ve vaší organizaci

připravit, zorganizovat a vytvořit nabídku Montessori aktivit pro rodiče, děti nebo širokou veřejnost? Lze na ně získat dotace? A jaké změny čekají od roku 2014 stávající a budoucí neziskové organizace v souvislosti s novým občanským zákoníkem? Tento seminář je právě pro vás.

•• **Když zahodíme i-Pady a tablety z okna...**

Termín: 12. duben, Jablonec nad Nisou

Lektorka: Vlasta Hillebrandová

Obsah: Tvořivá dílna pro všechny, kteří rádi tvoří, tančí, zpívají... Téma: jaro, velikonoce

•• **Děti země – 2. stupeň Montessori, sdílení zkušeností**

Termín: 27. dubna

Lektori: čeští učitelé – průvodci dětí 6. a 7. třídy v programu Montessori z Prahy a Kladna. Lektoři jsou absolventi německého kurzu Montessori učitelů a mají první zkušenosti v ČR se vzděláváním dětí v 6. a 7. třídě.

Obsah: Seminář si klade za cíl předat zkušenosti s organizací vzdělávání na 2. stupni ZŠ podle systému Montessori v programu děti Země.

•• **Informativní kurz Montessori**

Termín: 29. 4. 2014 - 27. 5. 2014

Obsah: Seminář poskytne zájemcům základní informace o pedagogice Montessori.

•• **30. kurz Montessori pedagogiky - pro využití v předškolním vzdělávání**

Kurz je akreditován jako DVPP

Termín: 13. května 2014 - 31. října 2015

•• **Teorie typů - blok A (typologie MBTI)**

Termín: 8. - 9. května, Praha

Obsah: Praktické poznávání sebe i druhých

•• **Kosmická výchova - Pomoz mi, abych to dokázal sám**

Termín: 24. - 25. května, Praha

Lektor: Jos Werkhoven

Obsah: Přijďte si prožít cestování časem a prostorem díky „Mocninám deseti“ pana Keese Boeke a „Časovým osám života“ Jose Werkhovena. Pojdme společně hledat, jak věci spolu souvisí a jak je lze uspořádat.

•• **Teorie typů - blok B (typologie MBTI)**

Termín: 21. - 22. června, Praha

Obsah: Individualizace výchovy, výuky a učení dětí

•• **31. kurz Montessori pedagogiky ZŠ - pro věk 6 - 12 let**

Kurz je akreditován jako DVPP

Termín: 23. 8. 2014 - 31. 1. 2016

Aktuálně

Výcvik průvodců Montessori

Po podání přihlášky do kurzu Montessori nastává očekávaný den a vy učiníte první krok přes práh učebny. Nastává období nabyté informacemi a prací. Nejenže se studenti učí přesnými postupy pracovat s montessoriovským materiálem, pronikají postupně do principů a posloupností, přichází na souvislosti, ale hlavně objevují obraz celé krásné filozofie a pohledu na svět očima dítěte. Čeká je také obrovská práce se sebou samými a na sobě samých. Přerod rodiče a pedagoga v Montessori průvodce započal...

Než se však dospělý promění v průvodce, je potřeba obrnit se trpělivostí, cílevědomostí a vírou. Užít si při studiu také přidané hodnoty ve společnosti ostatních kolegů a lektorů v kurzu - vzájemně se obohacovat životními a odbornými zkušenostmi. Nabýt a načerpat nadšení, energii a přesvědčení, že jsme se vydali správnou cestou a pohlížet takto na svět bude moc prima.

Až se jako nadšený motýl jednou rozletíme do praxe, možná přijdou mnohé překážky v rozletu, přijdou situace a problémy, které v didaktice a teorii nenajdeme, ale budeme se s nimi muset vyrovnat. Každý přichází na kurz s jinou osobní a pedagogickou výbavou, jinými zkušenostmi a programy. Každý bude informace a zkušenosti dále využívat skrze své osobní pedagogické umění. Je také dobré si uvědomit, že žádný kurz není patent na rozum, vždy je co studovat a porovnávat, učit se a obohacovat se zkušenostmi ostatních, pokračovat ve svém tak zvaném celoživotním vzdělávání na všech frontách.

S jakými překážkami se tedy v praxi absolventi kurzů často potýkají?

Obtížné je orientovat se v množství informací a dovedností, které jsme slyšeli na kurzu a sami četli. Člověk vnímá své studium na určité úrovni, do určité hloubky.

Někdy se nám věci zdají jasné a nechce se nám v roli dítěte mnohokrát opakovat jednoduchou činnost – i když teoreticky víme, že s každým dalším opakováním můžeme poodkrýt nové, dříve nám skryté taje. Něco se nám zdá jasné a teprve později zjistíme, že to až tak jasné není, někdy nepostřehněme všechny detaily, vidíme techniku a zatím nechápeme proč. Chce to čas a vidět vše z nadhledu, aby se objevily souvislosti.... Je to jako s knihami. Můžeme jednu knihu číst znovu a znovu a naše vnímání, naše porozumění nás pokaždé pustí jen do určité hloubky. Při každém dalším čtení objevíme něco dalšího třeba i mezi řádky...

Ideální by bylo, kdyby každý Montessori průvodce mohl nejprve pracovat alespoň rok pod supervizí svého učitele. Takovou možnost však v českém prostředí mnozí z nás zatím nemáme. Obzvláště těžší situaci budou mít ti, kteří nevstupují s mnohale-tou praxí do vytříbeného prostředí, ale teprve nové prostředí budují – nejsou jen kolečko ve fungujícím soukolí, ale jsou hodinářem, který sestavuje stroj z různých koleček a součástek. Nemají poblíž radu, pomoc a sdílení; stále si kladou otázku: je to tak dobře? neměl-a jsem to udělat jinak? co nejdřív a co potom?...

Ze stejného kurzu jsou studenti, kteří se rozletí do praxe snadno a s radostí a vše jim plyne hladce. Někdo se možná bude cítit bezradný a bude muset překonávat mnoho překážek. Někdo může narazit na zlost, nepochopení a závist. Někdo najde nadšené rodiče a sponzory. Někdo bude hledat svojí vlastní cestu. Jinému pro začátek stačí inspirace a nadšení ze studia a bude vnímat první kurz teprve jako začátek své studijní cesty.

Podle Montessori principů práce s chybou se vlastně můžeme na své chyby těšit, protože jsou nám učitelem a pomohou nám se dále rozvíjet. Bez mínus není plus. A zkušenosti, kterými projdeme my sami a sami se naučíme situaci řešit, jsou nenahraditelné. Tak jako je chyba přítelem dítěti, smí a může být i naším přítelem. A to je na tom krásné. Stále můžeme objevovat a učit se. Čas od času budeme všichni jistě potřebovat sdílet, poradit se, znovu dobýt energii.

Pojďme se tedy oprostít od obviňování a útoků na to, kdo nás co naučil, nebo nenaučil, který kurz je lepší nebo horší, kvalitnější nebo méně kvalitní; jak je to s učením u kovářů a kovářičků, přestaňme se přetahovat čí kurz a informace jsou lepší, čí fazolky přesněji srovnané, čí tyče

červenější. Bez ohledu na to, zda jsme studovali Český národní kurz, AMI kurz, AMS kurz, zda jsme informace získali v našich malých Čechách či velké Americe, nebo jsme získali praxi a informace jiným způsobem.

Důležité je, že jsme objevili cestu Montessori, že ji vnímáme jako pomoc pro naše děti i pro nás samotné. Že chceme věnovat energii, čas, osobní pohodlí, pracovní kariéru tomu, abychom pomáhali budovat už po patnácti letech prosekanou cestu na rovnou startovací dráhu a všichni společně plánovali budovat třeba také rozlehlou přístavací plochu pro Montessori letový řád ve vzdělávacím systému v naší české kotlině. Vždy je těžké být prvními pionýry, objevit Kolumbovo vejce, začít s něčím novým – ti další „žáci“ budou a mají být vždy lepší než učitelé – to je také „vývojová zákonitost“.

Pojďme vytvořit rodinu Montessori, která se řídí a ctí principy paní Marie Montessori a které jde o jedno: být rodinou pro šťastné a normalizované dítě nové doby.

*Kamila Randáková, Dita Dlouhá,
Vlasta Hillebrandová*

V lednu začal 29. vzdělávací kurz. Z pera jedné z účastnic.

Otvírám oči.

Vidím věci před sebou... Vedle sebe.

Co to bylo? Moje druhá ruka? Mám dvě? Co je na konci místnosti?

A co je támhle za rohem? Nevidím nic. **Ale já chci vidět, vědět...** Dokážu to! Pohnu se!

Á šup. Á hop. Hurá!

Mám vše před sebou. Absorbuji vše kolem sebe. Teď je na to ten správný čas.

Sahám... Chutnám... Koukám... Kombinuji... Manipuluji... Ukládám...

Pomoz mi uplést barevné a pevné ponožky,
na kterých se oka dělat nebudou.

Dej mi čas. Spěchej pomalu. Pozoruj mě.

Důvěřuj mi,
ale neboj se být pevný.
Tvá pevnost a jistota mi dává sílu.

„Život není dlouhá, klidná řeka a radost nepramení z klidu. Radost je v tom, když cítíme, že žijeme. Když jsme v kontaktu se svým nitrem a svým prožíváním, nepotlačujeme své pocity ani potřeby a dovedeme je pojmenovat a mluvit o nich s jinými lidmi, včetně svých dětí.“

Nová sekce zpravodaje:

Učení baví! Radost jako brána k poznání!

Viděli jste v očích vašich dětí radost při učení?

Zpozorovali jste radost z učení u svého kolegy či kolegyně?

Kdy učení bavilo vás? Kdy vám otevřelo bránu k poznávání?

Pomozte nám, změnit vzdělávání našich dětí. Učení může být svobodné a radostné! Inspirujme se vzájemně jak na to! Máte chuť se podělit s námi ostatními – kdy, kde, jak a s kým k tomu došlo? Budeme rádi!

Těšíme se na vaše příspěvky! Vaše příspěvky můžete zasílat na emailovou adresu zpravodaje: zpravodaj@montessoricr.cz

Člověk je ze své podstaty zvědavý tvor. Má hlubokou touhu učit se, pochopit, zažít, objevovat. Někteří z nás se možná v dětství dozvěděli, že zvědavost je špatná vlastnost. **Získali jsme dojem, že učení je nudné a je spojeno s dřinou a utrpením.** Dnešní neurologické výzkumy ukazují, že jsme schopni se naučit daleko méně v tísni, když musíme nehnutě sedět s hlavou v knihách, než když jsme uvolnění a odpočinutí.

Věříme, že když dětem pomůžeme objevit, co jim působí spontánní radost, může jim to pomoci při výběru činností, kterými se budou zabývat, a v dospělém věku také při volbě povolání. Vědět, v čem jsme dobří a co nás baví, je také cestou k nalézání smyslu života a jeho naplňování.

Filliozat, I. Do nitra dětských emocí. Computer press, 2011

Být šťastný a žít v radosti je otázkou volby!

Jak vyjadřujeme radost?

Praktické náměty pro práci s dětmi ve školce i škole:

CÍL:

- Toto cvičení je sondou do světa radosti a odlišnosti v jejím vyjadřování u různých lidí.

JAK NA TO:

- Prožijeme radostný zážitek nebo radostnou zkušenost, na kterou můžeme navázat toto cvičení. U starších dětí můžeme vyprávět příběh o tom, co nám udělalo radost nebo co jsme si všimli, že udělalo radost druhým. Děti si vyzkoušejí verbálně a neverbálně vyjadřovat radost a vnímat vyjadřování radosti ostatními dětmi.
- Děti předvádějí různé možnosti, jak vyjadřovat radost.
  - Neverbálně:** pantomimicky mimikou obličej a pohyby těla
  - Verbálně:** radost vyjadřujeme zpěvem, voláním...
- Vyvoláme diskusi a povídáme si o tom, čeho jsme si všimli u sebe

nebo u ostatních, co se nám nejvíc líbilo nebo co nám vadilo a proč. Povídáme, jak vyjadřujeme radost maminka a tatínek. Liší se vyjadřování dospělých a dětí? V čem?

ROZŠÍŘENÍ:

- Je vyjadřování emocí ovlivněno kulturou? Pokud ano, jak vyjadřují radost lidé v jiných kulturách?
- Kolika způsoby můžeme prožívanou radost vyjádřit?
- Najdeme radost i v umění? Posloucháme Ódu na radost od Friedrich Schillera. Můžeme spojit s kreslením či vnímáním a zaznamenáváním svých pocitů.
- Myšlenkové mapy k tématu radosti.
- Sbíráme radostné zážitky či obrázky a zorganizujeme výstavu ve třídě.

Mír na dosah ruky

Pro aplikaci výchovy k míru je důležité, aby byl v první řadě připravený učitel, průvodce, rodič. Tak tedy s radostí do práce na sobě samých.

Zdá se, že téma výchovy k míru je čím dál tím víc aktuálnější. Všude kolem nás se setkáváme s násilím, nepřátelstvím, antagonizmem, nepřejícností, soutěživostí a Bůh ví s čím ještě. Kam se vytratila slušnost, galantnost a schopnost si pomáhat? Kde a kdy se tvoří základy pro mravní zásady? Kde se to v těch dětech a dospělých bere? Možná se i vám honí podobné otázky hlavou, přemýšlíte nad nimi a chcete udělat něco pro změnu. Kde tedy začít?

Pravděpodobně by měl **každý začít sám u sebe. Zamyslet se nejen nad svými činy, ale i myšlenkami.** Položit si otázku: „*Dělám vždy vše tak, jak chci po druhých?*“, „*Dokážu slušně požádat, poděkovat?*“, „*Jsem schopen nabídnout pomocnou ruku druhému, když ji potřebuje?*“, „*Vím, jak vyřešit různé situace bez násilí?*“, „*Přeji všem jen to dobré?*“, „*Mám v sobě klid?*“, „*Umím rozdávat lásku?*“. Ne, nechci moralizovat, jen poukázat na fakt, že pro aplikaci výchovy k míru je důležité, aby byl v první řadě připravený učitel, průvodce, rodič. Tak tedy s radostí do práce na sobě samých.

Výchova k míru je neoddelitelnou součástí pedagogiky Marie Montessori. Ona sama říká, že: **„Mír na světě začíná v našich dětech.“** Vše, co s Montessori pedagogikou souvisí, nese v sobě větší, či menší střípky přípravy a realizace cesty k morálním, mravním a láskyplným hodnotám. Vezměme si například **připravené prostředí**, ve kterém je každý materiál pouze v jednom provedení. Někteří by se

mohli domnívat, že naopak tato skutečnost bude vyvolávat nesváry a hádky. Opak je pravdou. Vede to děti k toleranci, trpělivosti, rozvoji komunikace a později i ke spolupráci. Když se zastavíme u aktivit praktického života, které jsou velmi důležité pro používání materiálů z ostatních oblastí, můžeme pozorovat další důležité aspekty výchovy k míru.

Například jemné, až něžné zacházení s předměty, jejich tiché a obezřetné pokládání nebo opatrné otírání listů rostlin může vést k uvědomování a aplikaci něžnosti a ohleduplnosti nejen k předmětům, ale právě i k živým bytostem. Fakt, že je každá aktivita jen jedna, přivádí děti jednoduše k pochopení jedinečnosti. Toto je jedinečné, já i ty jsem jedinečný, my jsme jedineční.

Připravené prostředí a montessoriovský materiál dává nahlédnout i do pojmu úcta. Děti jsou vedené k úctě a respektu ke každému dílku daného materiálu, ať už je to nejdelší červená tyč, či nejmenší růžová krychlička nebo malá zlatá jednotka. Vše je důležité a nepostradatelné. Ohleduplnost můžeme sledovat také při opatrném obcházení koberečků a dětí, které tam pracují.

I venku v přírodě, která je naší největší učebnicí života, je nepřeborné množství situací, které můžeme využít pro tzv. mírové aktivity. Stačí předávat lásku ke všemu, co je na naší planetě. Jsou to dary, kterých je třeba si vážit. Můžeme vše pozorovat, něžně vzít do ruky a zase opatrně s díky vrátit.

Co ještě můžeme udělat?

Jednou z důležitých součástí je **elipsa**, na které s dětmi zažíváme cvičení rovnováhy.

To úzce souvisí s vytvářením rovnováhy uvnitř sebe. Často bývá spojené se cvičením ticha, protože to skrze soustředění nastává zcela spontánně. Po chůzi na elipse můžeme přidat úsměv nebo pohazení, které si pošleme kolem dokola. Na závěr takového cvičení říkám: „*Mám vás ráda.*“ „*Máme se rádi.*“

Do prostoru třídy umístíme skříňku, můžeme ji začít nazývat **poličkou míru**. Do ní postupně umísťujeme předměty a materiály, které budeme časem potřebovat. Nejprve jen zajímavou svíčku či svícen se svíčkou. Jednou za čas ji položíme doprostřed elipsy a obřadně zapálíme. S dětmi můžeme pozorování její ho plamene využít ke cvičení ticha. Postupně se bude délka těchto cvičení samovolně prodlužovat.

Později nám v poličce přibude několik dalších předmětů jako například „*klubíčko lásky*“, připínací symboly vnitřního světla a mnoho dalších.

Z každého gesta, pohybu i slova připraveného učitele, průvodce, dospělého by měl vyzařovat klid, rovnost, láska a přijetí, tak může tyto atributy předávat dál. A pokud se nám podaří v dětech zažehnout plamínky sounáležitosti, pokory, rovnosti, úcty, respektu, klidu, přátelství a lásky, pak nastane Mír. Nejen v jejich srdcích, ale věřím, že mezi všemi bytostmi na světě.

„Je totiž nezbytné, má-li vůbec nastat mír s bližním, aby byl napřed uzavřen mír člověka s Bohem a mír člověka se sebou samým.“ Jan Hus

NAMASTE

Vlasta Hillebrandová

5. 2. 2014

Rodičovství jako cesta

Uplynuly dva roky od chvíle, kdy má dcera bojovala o život. V kritickém stavu byla převezena na jednotku intenzivní péče a já u jejího lůžka po několik dlouhých dní čekala, zda přežije. Tehdy se projevil Adin bojovný duch. Její nezdolná vnitřní síla ji udržela při životě... a můj život dostal úplně nový rozměr.

Nemluvím o strachu, že se situace může opakovat.

Nemluvím o způsobu a důsledcích léčby, která náš rodinný život převrátila naruby.

Nemluvím o nemocničních chodbách, ve kterých již máme vyšlapané cestičky.

Mám na mysli „probuzení“, které po tomto asi nejintenzivnějším zážitku mého života nastalo.

Uvědomila jsem si, jak je život křehký.

Prožila jsem stav, kdy nevím, co bude zítra, a kdy je jedno, co bylo včera.

Co platí je tady a teď. Naučila jsem se vážit si každého dne, který můžu strávit s dětmi. Získala jsem pokoru a hlubokou úctu k jejich osobnostem a vděčnost za to, že mohu život prožívat po jejich boku. Zjistila jsem, že oni jsou mými průvodci. Že stále ještě žijí ve stavu, který já už opustila. Že mě mohou o životě naučit mnohem více, než leccjaké chytré knížky. Začala jsem si vážit daru mateřství, které jsem po dlouhou dobu takto nechápala. V rodičovství jsem objevila netušenou příležitost k růstu. I když Adě tehdy nebyly ani dva roky, měla tu moc mě změnit.

Od té doby věřím, že naše děti nám mohou být požehnáním. Záleží jen na nás, co si ze života s nimi odneseme. **Svůj život si tvoříme sami, každou svou myšlenkou, každým činem. A také tím, jak se rozhodneme na svůj život nahlížet.** Byla událost, která se tehdy stala, otřesným zážitkem? Ano, doslova a do písmene mnou zatřásla! A já se probudila. **ZAČALA JSEM VNÍMAT SKUTEČNOU KRÁSU KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA S DĚTMI.** Stále nevím, co bude zítra, důležité je, co je teď. Příležitost k osobnímu rozvoji, kterou jsem měla před noseem několik let, konečně vidím, vnímám a vděčně přijímám.

Maria Montessori věřila, že rodiče a vychovatelé jsou průvodci dětí. Zkuste si na chvíli představit, že by tomu bylo i naopak.

Že by si nás děti vybraly proto, aby nám něco předaly.

Jakou lekcí vás provedly právě dnes?

Proč myslíte, že si vybraly právě vás?

Máte si vzájemně co říct?

Když se na děti naladíme, když se zaposloucháme do toho, co nám denně sdělují, můžeme získat klíč ke komnatě vlastního srdce...

Rodičovství má mnoho aspektů. Je cestou, na které se s dětmi vzájemně provázíme. Může být také příležitostí k osobnímu rozvoji a růstu. Může sloužit jako terapie nabízející možnost rozpuštění vlastních traumat z dětství, když se rozhodneme své děti vychovávat jinak.

Rodičovství nám může být zrcadlem a darem. Může se stát branou k moudrosti. Je službou, ale zároveň může být i zdrojem pravého bohatství. V každém případě je setkáním, během kterého si vzájemně předáváme poselství.

O všech těchto aspektech rodičovství od příštího dílu Zpravodaje v novém seriálu „Rodičovství jako...“

O autorce:

Mgr. Zuzana Martásková je matka tří dětí, které se rozhodla vzdělávat je doma Monte-ssori metodou. Je rodičem, který praktikuje respektující přístup k dětem. Je zastánkyní alternativních cest a inovativních přístupů.

Partnerský vztah ve vzdělávání

aneb

Jak se škola a rodina namlouvají

Vztah rodiny a školy je vztahem dvou nezávislých subjektů, kde každou stranu zastupuje vždy jeden důležitý činitel. Dvě osoby, které se setkávají častěji než ostatní, rodiče a učitelé. Zejména v prvních letech školní docházky dochází rodič do školy každý den.

V rámci 27. Montessori diplomového kurzu si účastníci zvolili jako jedno z témat eseji komunikaci mezi rodičem a učitelem. V rámci společné reflexe pak bylo zřejmé, o jak složité a mnohoznačné téma se jedná, neboť jej lze pojmout z mnoha úhlů pohledu. Velkou roli hrála i skutečnost, zda účastník byl spíše rodičem nebo učitelem.

Začátek nového roku, leden a únor, jsou měsíce, kdy probíhají první námluvy mezi dvěma budoucími partnery, mezi rodinou a školou. Námluvami jsou Dny otevřených dveří a zápisy nových dětí. Ale jak vzniká tento partnerský vztah a na jakých základech je postaven?

Zkusme nyní vážnost tématu vzniku tohoto vztahu trochu odlehčit a podívat se fiktivním dopisovým pohledem na tom, jak probíhají první námluvy mezi rodičem a školou.

Vážení a milí rodičové,

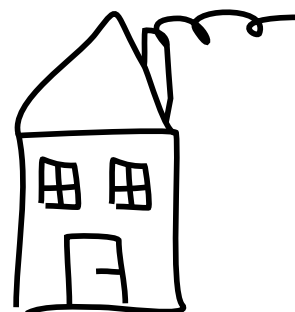
rád bych vám dnes napsal něco o tom, jak jsem si kdysi namluvil paní učitelku. Tedy, neberte mě doslova. Vlastně chci vyprávět jen o tom, jak se nám jedna učitelka, potažmo celá její rodina (škola), přivdala do rodiny.

Původně jsem chtěl psát dlouhý dopis a bla, bla, bla, ale mám rád život a váš taky, tak to zkrátím. Já se řídím rovnicí SPOKOJENOST = REALITA – OČEKÁVÁNÍ. Výběr školy pro dítě jsem si ale chtěl, přiznejme si, trochu usnadnit. Poptat se kamarádů našich dětí mi moc nepomohlo. Každý rodič si vybral školu, do které chodí jeho dítě, kvůli úplně jiným důvodům než ten druhý. Takže finta „zeptám se ostatních a ušetřím si práci s vlastním přemýšlením,“ mne vrhla do zmatku. Byl jsem konfrontován s tím, že jako rodič sám nemám vyjasněno, co očekávám od školy. Takže jsem na to šel vědecky a poctivě přečetl, co se o jaké škole v okolí píše. No, bohužel ani tato metoda váš výběr nezjednoduší. Propagační webové stránky a promo aktivity škol (myslím nyní ty zástupy dnů otevřených dveří pro veřejnost) jsou skoro všude stejné. A navíc, nenašel jsem žádnou školu, kterou bych mohl vyloučit „na první dobrou“. Žádná škola si nenapsala na své webové stránky: u nás se o učení, život a vývoj vašeho dítěte nezajímám, nikde nepiší o tom, že nebudou zohledňovat individuální přístup, a že rozhodně nebudou dělat žádné aktivity navíc, aby se náhodou celá rodina ve škole cítila dobře.

A tak se zase musím spolehnout jen sám na sebe, na svoje očekávání, zdravý rozum a hlavně – musíte dát důvěru svému dítěti. Vím, že s čím je spokojen jeden, nemusí být spokojen druhý. A třetí může mít tak vysoké nároky a očekávání, že nalezení školy a učitele, který by splňoval všechny očekávané nároky, je nadlidský úkol. Šel jsem s dítětem k zápisu a měl jistá osobní očekávání (obr.1). A to víte, že člověka vždy potěší, když následně zjistí, že realita ve škole má očekávání dalece předčí (obr. 2). Problém bývá v okamžiku, kdy škola evokuje nadměrně vysoká očekávání (obr.3) a člověk potom zjistí, že realita je jiná (obr. 4). V každé škole mi říkali, že dítě bude spokojené, že podporují sociální soudržnost, že dbají na to, aby se dítě cítilo ve škole dobře. V tradiční škole mi učitelé řekli, že u nich budu mít jistotu. Jistotu toho, že v každém okamžiku dne, týdne a měsíce bude možné i zpětně zjistit, která témata již byla ve třídě, kam dochází mé dítě prezentováno. A že učební výkon mého dítěte bude také evidován a hodnocen na škále hodnot 1-5 u každého příslušného oboru. V první třídě potom nabídnou mému dítěti ještě doplňkové odměny za dobrý výkon formou sbírky razítek, hvězdiček, puntíků, bonbónků. Bylo mi jasné, že moje dítě, které s dědou sbírá poštovní známky, by se mohlo radovat i ve škole. I když nevím, jak moc by se mu líbila omezená pestrost známek i to, že známky s nižší hodnotou jsou považovány za cennější. Takový paradox! Jak je to s přístupem rodičů do školy „po“ zápisu už tak jasné není.

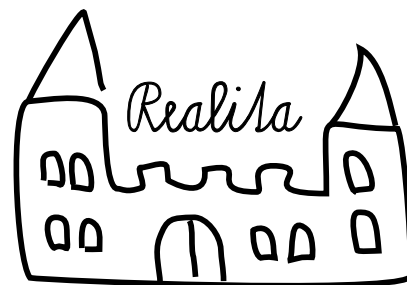
V Montessori třídách mne učitelé zvláštním způsobem strašili. Mám se připravit na skutečnost, že dítě nebude dostávat každý den domů domácí úkoly. Že dostane i ve škole prostor pro diskuzi a možnost výběru toho, na jaké práci a jakých úkolech chce pracovat.

obr. 1

Očekávání

obr. 2

Realita

obr. 3

Očekávání

obr. 4

Realita

Že nebude dostávat známky, že bude pracovat s pomůckami, se kterými děti v jiných třídách nepracují. Že všechny děti ve třídě nebudou pracovat dle stejných učebnic a nebudou v každou hodinu a minutu dne pracovat na stejných věcech. Jako rodič jsem byl zmaten. Musel jsem se najednou zamyslet nad tím, jak to mám já?

Už je mi jasné, že partnerství mezi školou a rodičem není žádná legrace. Myslel jsem, že výběr školy a pedagogického přístupu mi půjde lehce. Nakonec jsem byl postrašen při zápisu, ale nedal jsem se odradit. A vida? Po několika letech nyní pořádáme rodičovské večery s učiteli, povídáme si u čaje, skládáme trinomickou krychli a bavíme se o životě a našich dětech. Perlička na závěr - prababička se nezhroutila, když si první vysvědčení četla více jak deset minut u kafe.

No, co říct závěrem -> Vyjasnit si vzájemná očekávání ohledně pedagogického přístupu, způsobu práce a hodnocení učebního procesu dítěte mezi rodiči a učiteli ještě před nástupem dítěte do příslušné školy je jednou z důležitých a přitom mnohdy opomíjených činností. Myslím, že celkový obrázek o škole jen na základě jedné hodiny návštěvy v rámci Dne otevřených dveří a nebo ještě hůře, jen podle prvního dojmu u zápisu, je stejné, jako bychom se zasnoubili s neznámým člověkem hned na prvním rande. A jak to máte vy?

Možná jste ve výše uvedeném poznali sami sebe před mnoha lety. Možná ještě dnes řešíte co a jak. Partnerský přístup, dostatečná vzájemná informovanost, uvědomování si míry zodpovědnosti a povinnosti rodiče a učitele, potažmo rodiče-učitele a dítěte, tvoří základ dobré dlouhodobé spolupráce mezi školou a rodinou. Základ dlouhodobého partnerství, vzájemné úcty a důvěry.

Přeji vám krásné jaro a radost do života!

Katka Tomešová

Labyrint smyslů aneb škola smyslů plná

Zápis v Montessori škole

Tak jako na všech školách se i u nás v základní škole Montessori konal začátkem února zápis do první třídy. **Nejzajímavější součástí zápisu bývá již tradiční zábavné dopoledne, které připravují stávající žáci pro své nové kamarády.** Klidný průběh příprav letošního zápisu však překazila nečekaná událost, kdy velká část našich nově zrekonstruovaných prostorů školy byla zaplavená. A tak na přípravu zápisové akce zbylo tentokrát jen pár dní. Ale na výsledku to nebylo znát. Znovu se nám potvrdilo, že na naše žáky je spolehnoutí. Pro své nové kamarády připravili pestrý program, který se letos nesl ne znamením smyslů.

Na realizaci zápisového dne se podíleli úplně všichni, velcí i malí.

Součástí pracovního týmu byli zcela poprvé šestáci, kteří se své role hlavních organizátorů chopili znamenitě. Rozdělili se do devíti týmů a k nim se připojili ostatní žáci od druháků po pátáky. Na svých stanovištích připravovali úkoly, které se týkaly jednak vnějších smyslů, čich, zrak, sluch, chuť a hmat, ale také vnitřních, jako jsou smysl pro teplo, myšlení, řeč a také pohyb. Úkolem našich nejmladších školáků bylo provázet budoucí prvňáky po jednotlivých stanovištích - labyrintu smyslů.

A jak náš velký zápisový den probíhal?

Ráno jsme se všichni, děti i dospělí, sešli ve vestibulu školy. Po přivítání jsme si zazpívali naši školní hymnu Montessorianu, rozloučili se s rodiči předškoláků a pustili jsme se do práce. Předškoláci obdrželi plán labyrintu, do kterého si lepili barevné žetony, získané u jednotlivých stanovišť. Po získání všech devíti žetonů se každý budoucí prvňáček jednotlivě, při tónech naší hymny, prošel závěrečnou částí labyrintu. Ta ho dovedla k získání desátého žetonu a tím byla zlatá mandala, symbolizující harmonii všech smyslů.

Naše škola se v den zápisu proměnila v labyrint plný bystrozrakých, rukatých, nosatých či ušatých tvorů, ale také degustátorů, řečníků, vědců, tajemných myslitelů i akrobatů.

Na devíti „myslů plných“ stanovištích si měli naši hosté možnost vyzkoušet své schopnosti a dovednosti v různých oblastech. Na stanovištích nechyběly Montessori pomůcky, jako čtecí knížečky, vějíře, perlový materiál, tělesa, zvonky ale také tyče, hnědé schody, růžová věž, dřevěné válečky, termické destičky, čichové dózy, zvukové pexeso, tlakové válečky,

„Vlastní zápis by měla být zkušenost obohacující všechny zúčastněné strany. Vnímám to jako takovou malou slavnost, na které by se měli podílet nejenom učitelé a rodiče s dětmi, ale také žáci, kteří již navštěvují danou školu.“

Markéta Juráková, studentka vzdělávacího kurzu Společnost Montessori

hmatové destičky, kovové útvary na obkreslování, stereognostické sáčky, a dokonce také rámy na šněrování a zavazování tkaniček. Děti si připomněly známé pomůcky ze školky, ke kterým se, jak předpokládáme, v následujících měsících se zájmem vrátí. Těm dětem, které nenavštěvovaly Montessori školku jsme daly příležitost seznámit se s důmyslným smyslovým materiálem.

Propojení s Montessori pomůckami bylo patrné na každém kroku. Podobnost barev žetonů s naším barevným perlovým materiálem nebyla náhodná. Rovněž černobílé symboly u všech dospělých účastníků připomínaly „pomocníčky“ ze sčítacího hada. Dokonce i barevná mandala, která zdobí naši školu, byla „šitá na míru“ v duchu matematických pomůcek.

Celé dopoledne byli předškoláci v péči stávajících prvňáčků. A ti nám doslova rostli před očima. Svě role průvodců se ujali velmi zodpovědně.

Pečlivě se věnovali svěřeným kamarádům a pomáhali jim při plnění úkolů. Naši malí hosté byli opravdu v dobrých rukou. A jaký byl úkol nás dospělých? Na nás zůstala role pozorovatelů. Měli jsme jedinečnou možnost poznávat děti přímo při práci. Viděli jsme, jak si umí poradit s úkoly, jak reagují v různých mnohdy neobvyklých situacích, jak komunikují, zda umí spolupracovat a respektovat ostatní. Bylo také dost času vyzkoušet správnost držení tužky, dominantní ruku, výslovnost, slovní zásobu, matematické předpoklady, či pohybovou orientaci a koordinaci. Labyrintem smyslů prošly vesměs všechny děti. Bylo patrné, že si tento den opravdu užily a že se na školu těší. Nás však tento den dovedl i k dalšímu poznání.

Přesvědčili jsme se, že naše škola pracuje jako jeden velký celek, který se umí semknout, když jde o velkou věc.

A nejcennějším zjištěním je, že jsme ve své práci na dobré cestě.

Jaroslava Rysulová

Montessori a neuropsychologie

Montessori vzdělávání je metoda založená na pozorování. Je v přímém souladu s novými neurologickými výzkumy o mozku. Umožňuje všem dětem bez rozdílu maximálně využívat potenciál jejich mysli, rozvíjet jejich inteligenci ruku v ruce s jejich jedinečnou tvořivostí.

Montessori program umožňuje dětem tvořivé rozhodování při objevování lidí, míst, událostí a znalostí našeho světa se znalostmi a objevování sebe sama. Je to metoda, která využívá praktického učení, při kterém jsou zapojeny ruce – nástroje a tvořiví pomocníci každého člověka - a umožňuje radostné a zábavné učení a sebevyjádření. To vše se ideálně děje v bezpečném a krásně připraveném prostředí prostoupeném respektem, mírem, radostí a úctou. Nedílnou součástí tohoto prostředí by měl být dovedný Montessori průvodce, který zná vývojové fáze dětí, respektuje jejich potřeby, napomáhá je podpořit a plně využít u každého jednotlivého dítěte.

Pozorování

Formulace hypotézy

Zkoumání

Analýza prozkoumaných dat

Oznámení výsledků

Přizvání druhých k zopakování výsledků

Každé dítě zná vědeckou metodu!

Dalo by se říci,
že Montessori metoda
je vzdělávání
navržené pediatrem
vývojové neuropsychologie.

Gratulujeme doktorko Montessori,
právě jste obdržela diplom z vývojové
neuropsychologie! Věříme, že tento
diplom není vašim prvním ani
posledním!

Montessori vzdělávání je jedinečné a v současné době, dle mého názoru nejlepší ve smyslu toho, jaké vzdělávání se nabízí pro podporu celostního rozvoje osobnosti dětí, ale také co se týče možného rozvoje potenciálu jejich mysli. Pokud bychom chtěli zobrazit člověka podle toho, jak ho vnímá naše mysl - mozek, nejnápadnějším znakem by byly neobyčejně obrovské

V učebnicích anatomie můžeme vidět obrázek človíčka, kterému se říká homunculus. Homunculus je obraz člověka v motorické a senzorické části mozku tak, jak je v mozku zaregistrován. Pokud čekáte symetrický obraz člověka, budete velmi překvapení. Není tomu tak.

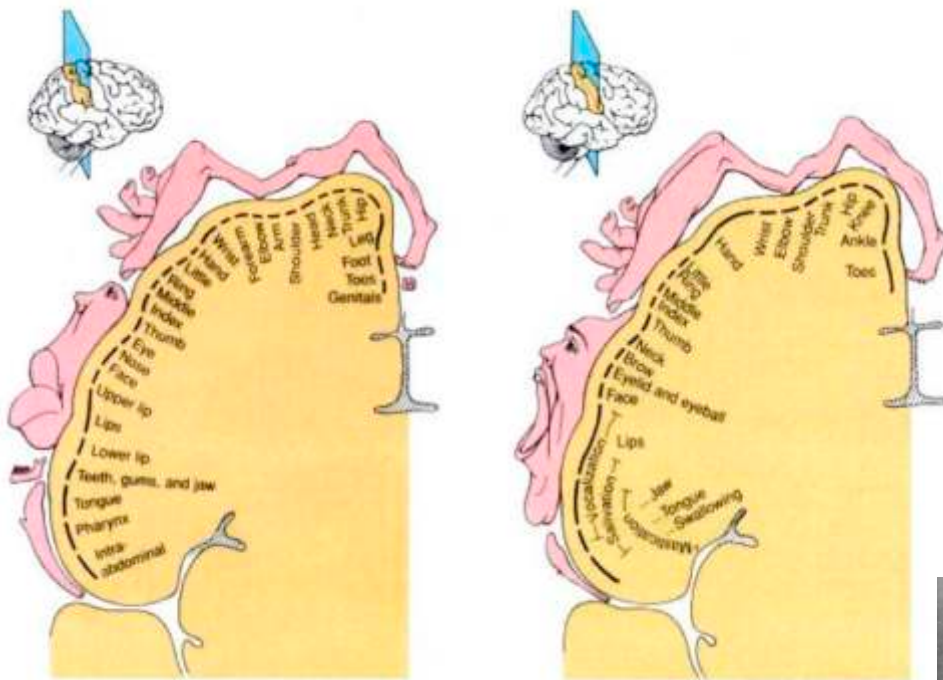
Homunculus nám vzdáleně může připomenout třeba i skřítko Dobbyho z příběhu Harryho Pottera - má velký obličej, obrovský jazyk, maličké tělíčko, větší prsty a velký palec.

V mozku je zaregistrováno to, co ovládáme a zbytek těla tam přijde velice zkrátka. Např. homunculus klavíristy má obrovské prsty na ruce. Když tedy cvičíme s větším uvědoměním, tak vlastně toho človíčka v mozku korigujeme a dostaneme i psychicky jiný pocit ovládnání těla

Homunculus somatosenzorický a motorický - zobrazení na mozku

Obrázek z internetu:

<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/medicina/neurologie-nemoci-vysetreni/homunculus-somatosenzoricky-a-motoricky-zobrazeni-na-mozku>

Víte, jak funguje náš mozek?

Nové přístupy neurovědy přinesly nové pohledy na to, jak funguje lidský mozek. V poslední době se hovoří zhruba o sto miliardách nervových buněk, jejichž jsme vlastníci. Každá z těchto buněk je výkonným elektrochemickým systémem pro zpracování a přenos informací, které se navzdory své složitosti vejdu na špičku jehly. **Mozkové buňky si můžeme představit jako bájné chobotnice, s tělem, ze kterého se vinou desítky či stovky tisíc chapadel.** Mohou každou sekundu přijímat impulsy ze stovek tisíc spojení. Fungují jako obrovská telefonní ústředna, která každou nanosekundu zpracovává příchozí data a směruje je správnou cestou.

myšlenky či vzpomínky, vytvářejí se biochemické elektromagnetické cesty. Říká se jim „paměťové stopy“ a ty tvoří jednu z nejvíce vzrušujících oblastí současného výzkumu věnovanému lidskému mozku.

Pokaždé, když nás něco napadne, poklesne biochemický a elektromagnetický odpor v myšlenkové stopě, kudy tato myšlenka putuje. Je to jako kdybychom si prodírali cestičku v pralese. Napoprvé je to fuška, protože se musíme prosekat neznámou houštinou. Na podruhé to bude díky počáteční práci jednodušší. Čím častěji po takové cestičce ovšem putujeme, tím méně překážek se nám na ní objeví, až nakonec, po mnoha opakováních si vyšlapeme rovnou cestičku, vyžadující jen malou anebo vůbec žádnou údržbu.

Nekonečné možnosti

„Každý z desítek miliard neuronů v lidském mozku má k dispozici tolik možných spojení, že se to dá vyjádřit jedničkou s dvaceti osmi nulami za ní!“

Jestliže každý neuron má takový potenciál, jen stěží si dovedeme představit, co všechno zvládne lidský mozek. Znamená

Známe-li tyto neurologické výzkumy, jak je možné, že většina dětí, které se dnes vzdělávají, stále ještě sedí pasivně ve školních lavicích a jejich hlavním úkolem je poslouchat?

Nebylo by hezké navrhnout vzdělávací model, který zohledňuje neurologické výzkumy a zapojuje do vzdělávání více ruce, fyzickou manipulaci a využívá neobvyklých schopností lidského mozku proto, aby děti objevovaly svět kolem nás?

Přesně to udělala Marie Montessori.

Gratulujeme doktorko,
právě jste obdržela
druhý diplom!

to, že **kdybychom zapsali celkový počet možných kombinací a permutací v lidském mozku, byla by to jednička a za ní deset a půl milionu kilometrů nul!**

Žádný člověk, který kdy chodil po světě, nedokázal využít všechen potenciál svého mozku. Nemůžeme souhlasit s žádnými pesimistickými odhady limitů lidského mozku. Je neomezený!“ (Petr K. Anochin)

10
000 000 000
000 000 000
000 000 000

Tím, jak mezi buňkami putují zprávy,

Znala Marie Montessori současné výzkumy mozku?

Že by o neurologických objevech Marie Montessori věděla už ve své době? Vypadá to, že ano. A až moc dobře. Nejenom, že mluví o neuvěřitelném potenciálu lidské mysli, popisuje výše zmiňované paměťové stopy, ale snaží se i o praktické využití jednotlivých citlivých období („windows of opportunities“), plasticity dětského mozku („absorbující mysl“) a paměťových stop („engramů“) ve vzdělávání dětí.

0-3

Hovoří o obrovském významu prvních třech let života právě proto, že se formuje osobnost člověka a utváří se jeho první paměťové stopy – jeho první nervová propojení. Jaké budou tyto první spoje? Jaké budou první zkušenosti dětí v nejrannějším věku? Bude vtisněna do jejich

mozku bezpodmínečná láska, respekt, úcta k životu? Co dalšího? Láska k pohybu? Jazyku? Sebeúcta...? To záleží hlavně na nás dospělých, kteří připravujeme pro středí našich nejmenších.

3-6

Potenciál dětské mysli je nekonečný. Montessori opět pozoruje děti, sleduje jejich vývojové potřeby i v tomto období, zamýšlí se, jak usnadnit dětem vzdělávání. Nabízí dětem předškolního věku mnoho pomůcek a konkrétních materiálů (z jazyka, matematiky, geometrie, biologie, botaniky, zeměpisu, apod). Snad proto, aby jim jednou usnadnila chůzi pralesem a prošlapávání jejich vlastní cesty v době vzdělávání na základní škole? Vše je dětem předkládáno v konkrétní podobě. Tedy tak, aby byly zapojeny dětské ruce, nástroje lidské mysli. Vzpomínáte na homunkula a jeho obrovské ruce, kde máme největší

počet nervových zakončení? Pokud bychom v předškolním období opakovaně manipulovali například s jednou třetinou, rovnostranným trojúhelníkem, jehlanem, kontinentem Afriky či jinými montessori pomůckami, pomohly by nám tyto prožitky v našem dalším učení? Velmi pravděpodobně ano! Snad by prosekali první houštiny pralesa... Tedy možná. Snad. Pokud bychom se my cítili dobře, neměli v tu chvíli svá osobní trápení, pokud by naše školka či domácí prostředí bylo bezpečným a láskyplným prostředím a tyto zkušenosti nám zprostředkoval laskavý průvodce či laskavá průvodkyně (dospělého či dětského věku), kterého by manipulace a práce s nimi rovněž těšila a objevování světa ze srdce bavilo. Ruce nejsou vše, co do svého vzdělávacího modelu Marie Montessori zapojuje - geniálním způsobem zapojuje do všech činností také pohyb.

Kde o vědeckých výzkumech mluví?

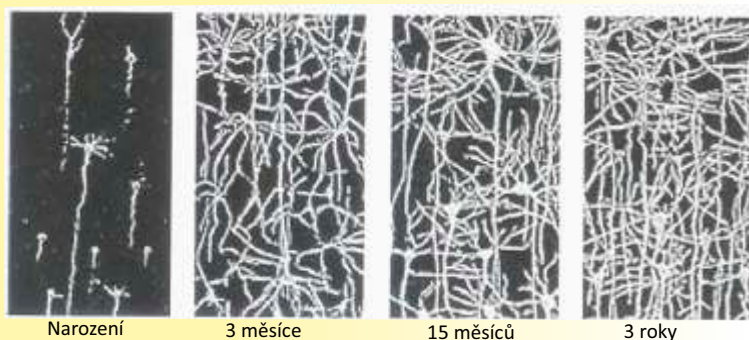
„Dnes se na mysl nahlíží jako na jeden celek, a životně propojený s celou osobností, nikoliv jako na jednotlivé oddělené mentální schopnosti. Tímto pohledem moderní psychologové doplňují naši metodu (Montessori) vzdělávání. Sledujíc tyto nové způsoby myšlení, zabýváme se třemi základními mentálními schopnostmi, z nichž první složkou je životní složka, součást života samého. *Ta má schopnost uchovávat všechny zkušenosti, kterými jedinec prochází. Tato složka není výsadní pro lidské bytosti, ale je společná pro všechna živá stvoření. K tomu, abychom od života něco získali, musíme si uchovat stopy zkušeností, kterými procházíme, a v tom nám pomáhá paměť.* Velmi rychle si však uvědomíme nedokonalosti naší vědomé paměti, jak zamlžené, nejasné a neurčité jsou její dojmy. Moderní psychologie však potvrzuje, že **nevědomí si pamatuje vše**, a tak paměť na sebe bere obraz obrovského rozsáhlého tajemna, které je třeba detailněji studovat pro objasnění.

Tato nevědomá paměť má zázračnou mobilitu a je v ní zapsáno vše, aniž si toho jsme vědomi. Je to naše **druhá paměť**, díky jejíž pomoci, všechno živé rozmnožuje svůj vlastní druh, a udržuje životní vzorce. Díky ní si ptáci dokáží vybudovat svá hnízda právě dle způsobu typického pro jejich konkrétní druh. Tuto obrovskou paměť nazýváme „**Mnémé**“ a to je ta, díky které dítě nevědomě rozeznává zvuky lidské řeči a zapamatovává si je, aby je mohlo napodobovat. Jen velmi malá část mnémé proniká do vědomé vrstvy a tuto část nazýváme „**paměť**.“ **Všechny zkušenosti, kterými jedinec během svého života projde, zůstávají uchovány v mnémé, nikoliv pouze ta nepatrná část, která vstupuje do našeho vědomí.**

Představte si jednoduchý psychologický experiment: osoba je

*požádána, aby se naučila nazpaměť soubor oddělených slabik a opakovala je zpaměti stejně i po několika denním přestávce od ukončení tohoto experimentu. Zapomene slabiky, ale bude schopná si je znovu zapamatovat v mnohem kratším čase, protože jsou již uchovány v mnémé. Není to množství a pouhá akumulace vzpomínek, které jsou uloženy v mnémé, ale schopnost vyvolat zkušenosti do vědomé mysli, odkud se vytratily. Vzdělaný člověk si nemusí pamatovat věci, které se učil ve škole, ale má schopnost inteligence, schopnost rychlého pochopení těchto témat, předmětů, které jsou uchovány v mnémé. A tak to nejsou zkušenosti jako takové, ale jejich paměťové stopy, které jsou zobrazeny v mnémé a utvářejí sílu naší mysli. Tyto paměťové stopy jsou známé jako **engramy**. Podvědomí je plné těchto engramů, díky nimž intelekt roste mnohem více než vědomá paměť. Díky využití této skutečnosti sledujeme, že v našich školách jsou intelektové schopnosti dětí mnohem větší, než v běžných školách, kde jediným předmětem zájmu je uchovat vědomosti a znalosti ve vědomé paměti, a není dětem dána příležitost k neustálým a rozdílným zkušenostem, k tomu, aby se zvyšovalo množství engramů.“*

(Marie Montessori, The 1946 London Lectures)

Narození

3 měsíce

15 měsíců

3 roky

Nervové sítě, paměťové stopy či engramy v akci

Jednotlivé oblasti v různých částech mozku nefungují tedy izolovaně, ale komunikují s dalšími oblastmi díky sítím aktivních nervových vláken. Mozek potřebuje zdravé nervové buňky a zdravé nervové sítě k tomu, aby dobře fungoval. Příkladem takovéto síťové spolupráce jsou například různé části mozku, které se podílejí na různých schopnostech či dovednostech – jako je tomu například u čtení.

Čtení je kognitivní funkce, která vyžaduje zapojení a spolupráci různých částí mozku. Čtení se neděje na jednom místě. Při čtení jde o koordinaci a sladění mnoha míst mozku – míst, které rozpoznávají písmena a slova; míst, ve kterých dochází k fonologickému zpracování a jazykovému porozumění.

Paní Montessori nějakou náhodou i o těchto věcech věděla. Montessori program pro čtení je zaměřen na podporu těchto míst v mozku, na rozvoj jejich specifických funkcí a vzájemnou spolupráci.

Když se učíme jakoukoliv novou dovednost, vytvářejí se v našem těle nervové sítě. Jakýkoliv nový úkol či výzva, vyžaduje zapojení různých částí mozku.

V Montessori třídě se předškolní děti například učí, jak uchopit předměty špetkovým úchopem, díky své práci s válečky s úchyty. Malé ruce, které opakovaně vytahují a zandávají válečky, potřebují procvičit právě tento druh specificky lidského úchopu. Když se pak

dítě dostane později k psaní, ví, jak se drží pero, což je výsledkem času, který strávilo manipulací váleček s úchyty. To je jeden z příkladů, jak mohou fungovat naše nervová spojení. Nová činnost držení pera je podpořena předcházejícími činnostmi a zkušenostmi.

Pomocníci rozvíjející mysl

Jsou věci, o kterých dnes víme, že mohou pomoci mozku rozvinout zdravé a silné nervové spoje a podpořit tak síťování.

Bezpečí

Ať už dítě na svět přijde s jakoukoli výbavou, jedno je jisté – zkušenosti, kterými dítě po dobu svého dětství prochází, spoluutvářejí jeho osobnost a schopnost vnímat a reagovat na svět kolem něj. Všechny tyto zkušenosti jsou trvale zapsány v jeho mysli a vedou k vytváření osobitých nervových spojení v jeho mozku.

Rozvoj potenciálu každého jednotlivého dítěte a kapacit jeho mozku podpoříme zejména tím, že mu poskytneme takové podmínky, ve kterých se bude cítit bezpečně a jistě. „V prostředích a vztazích, které skýtají důvěru, lásku a bezpečí a zároveň dostatek výzev, podnětů a příležitostí může vyrůst zdravě sebevědomé a vnímavé dítě s rozvinutým sociálním citěním. Takové dítě má příležitost nechat v sobě vyklíčit semínka optimismu a pozitivního přístupu ke světu uvnitř i kolem sebe samého. Je mu umožněno vytvořit si postoj vůči sobě samému i ostatním, učit se navazovat srdečné a hluboké vztahy, dovede se zabývat smyslem svého života a nalézat způsoby, jak jej naplnit. Tyto schopnosti a dovednosti jej provázejí po celý život a jsou rozhodující pro život prožívaný jako šťastný, naplňující a radostný.“

(Černý, Grofová 2013)

Při jakémkoli stresu, pocitu nebezpečí či ohrožení lidský mozek „vypíná“ a není schopen se soustředit a pracovat výkonně. Vytváření emocionálně bezpečného prostředí, kde jsou jasná a zřejmá pravidla a způsoby komunikace, je základnou pro všechna Montessori prostředí.

Dítě pak může sedět tiše na krásném místě

v místnosti, prohlížet si knížku, starat o kytičky či dělat jakoukoliv jinou aktivitu. V prostředí panuje klid, bezpečí, svoboda a radost. Může se s radostí učit a objevovat!

Opakování

Opakování je další velkou pomocí při utváření nervových propojení a sítí. Vzpomeňte si na klavíristu. Co umožňujeme dětem opakovat?

Opakování je nedílnou součástí každého Montessori prostředí. Děti jsou postupně seznámeny s různými aktivitami (praktického života, smyslové výchovy, jazyka...) Tyto aktivity vedou děti velmi přirozeně k opakování, zpřesňování, budují jejich nervové spoje a rozvíjí inteligenci. Opakují-li například stavbu růžové věže, rozvíjí se tím jejich motorický systém (hrubá i jemná motorika) a oni se při své práci stávají stále přesnější a přesnější. Rozvíjí se také jejich smyslové vnímání a zrakové rozlišování. Postupem času dokáží vnímat i ty nejmenší rozdíly a uvědomují si propojení a vztahy s dalšími materiály ve třídě. Nemluvíme ani o rozvoji matematického myšlení, jazyka a dalších věcí, které s opakováním přicházejí.

Zapojení rukou

Montessori pomůcky zapojují ruce, vedou k manipulaci, objevování a tím zlepšují i proces učení. Existují výzkumy, které přímo porovnávají efektivitu učení se pouhým pozorováním s učením zapojujícím práci rukou. Teď už asi nebudete moc překvapeni, když řeknu, že manipulace a práce rukou je důležitá. Ruka formuje nejen mozek, ale i jazyk a lidskou kulturu. „Ruka není jen katalyzátorem učení, je přímo těžištěm zkušeností v organizaci dětského světa vnímání, motoriky, poznávání a tvoření. Ruka je spojujícím článkem mezi člověkem a komunitou.“

(Wilson)

Zcela jistě tedy platí Marií Montessori řečené: „**ruka je nástrojem lidského ducha.**“ Nebo jiným způsobem - svůj mozek si každé dítě hněte svými vlastními rukama, jak si můžete přečíst v současných článcích.

Zapojení rukou je v Montessori prostředí samozřejmostí.

Zapojení všech smyslů

Učení všemi smysly. Učení zapojující více smyslu. Aktivity na rozvoj jednotlivých smyslů a jejich třibení. To vše je ukryto v pedagogice Montessori a specificky navržených pomůckách. Marie Montessori pozorovala děti a z jejího pozorování vyplynulo, jak se děti přirozeně zajímají o rozvoj a třibení svých smyslů. Vnímala citlivě jejich vývojové potřeby a navrhovala speciální cvičení a aktivity na podporu učení. Například pozorovala děti venku, které balancovaly na plotech a obrubnicích a vytvořila speciální cvičení pro rozvoj koordinovaného pohybu – elipsu. Bedlivě pozorovala a pochopila

vývojové potřeby dětí v různých fázích jejich vývoje.

A co my? Pozorujeme děti i my dnes? Podporujeme pocit bezpečí, opakování, manipulaci rukou a učení všemi smysly doma, ve školkách i školkách?

Opakování, řád, bezpečí, zapojení smyslů i rukou vede děti k hlubokému soustředění se a tím i k rozvoji jejich inteligence a tvořivosti. Viděla Marie Montessori do našich mozků? Pochopila již ve své době, jak fungují? Vypadá to, že ano.

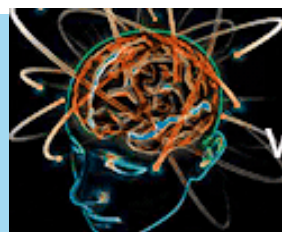
Dita Dlouhá

Literatura:

- Buzan, T. Myšlenkové mapy. Computer Press, 2011 (citace Petr K. Anochin)
- Černý, V., Grofová, K. Děti a emoce. Albatros Media, 2013
- Ellyatt, W. Exercising body and brain, Montessori International, April-June 2003
- Montessori, M. The 1946 London Lectures, AMI 2012 (citaci přeložila Dita Dlouhá, jazykově upravila Kamila Randáková)
- Perpetuum. Magazín pro rodiče a učitele. Číslo 1, 2013 a 2014. Článek „Svůj mozek hněteme vlastními rukama“.

Neurověda ve vzdělávání

pozvánka na konferenci se zvýhodněním pro čtenáře

Konference
**Neurověda
ve vzdělávání**
Praha 23. 4. 2014

Čím více neurovědci vědí o fungování lidského mozku ve vztahu k učení, tím jasnější je, že tradiční způsoby vzdělávání mu neodpovídají, a proto nemohou být tak efektivní jako přirozené způsoby učení. V České republice existuje mnoho lidí, kteří se problematice přirozeného vzdělávání na základě vědomostí neurovědy věnují. Patří mezi ně pedagogové, psychologové, neurologové, ale také rodiče, kteří hledají inovativní cesty ke vzdělávání svých dětí. Překvapující je, že pedagogické směry, které jsou v souladu s moderními poznatky neurovědy, se stále ještě označují za alternativní.

A právě tato skutečnost vedla k nápadu uspořádat i u nás konferenci **Neurověda ve vzdělávání**, která umožní sdílení těchto informací a setkání podobně smýšlejících lidí. Půjde o první konferenci svého druhu v Čechách, vystoupí na ní čeští i zahraniční odborníci.

Představí se mezinárodně známá neurovědkyně a autorka několika knih **Martha S. Burns**, která se specializuje na to, jak se děti učí, dále neurolog a přednosta Polikliniky Na Národní, **MUDr. Martin Stránský**, který bude hovořit o tom, jak by mělo vypadat prostředí a způsob výuky z pohledu neurovědy. MUDr. Martin Stránský získal mnoho pozornosti, když s ním vyšel rozhovor na serveru Novinky.cz s názvem „Česká škola utlačuje dětské mozky, tvrdí neurolog“, který obletěl republiku a zaujal rodiče i pedagogy.

Na konferenci také vystoupí známý psycholog **Jeronym Klimeš** s přednáškou o tom, jak náš mozek pracuje, **Peter Carabi** a **Michaela Tilton**, kteří se budou věnovat tématu, jak využít neurovědecké poznatky při učení jazyků u dětí i dospělých. Návštěvníci se v rámci krátkých workshopů setkají i s tématy alternativních pedagogických programů na bázi neurovědy, které již v Čechách existují.

Konference Neurověda ve vzdělávání se uskuteční **23. dubna 2014 v Praze**.

Více na www.neurovedavevzdelavani.cz

Připravili jsme pro Vás slevu 20 % na vstupenku, stačí při registraci na portálu www.ticketon.cz zadat slevový kód SPOMO.

Genialita Montessori pomůcek **aneb** jak úspěšně zapojit různé části mozku

Díky neurologii už víme, že lidský mozek nemyslí jako počítač (tedy za pomoci panelu nástrojů a nabídek), ale přemýšlí organicky, ve strukturách podobných přírodním formám (stačí se podívat na náš nervový systém a větve stromu).

Chceme-li, aby naše děti myslely správně, potřebujeme nástroje, pomůcky, které odráží přírodní procesy a vedou od lineárního, přes laterální až k paprskovému a více rozměrovému přemýšlení.

V tom je právě genialita **Montessori pomůcek**. Izolují zaměření pozornosti dítěte nejprve na jednotlivost, poté

přirozeně vedou dítě prozkoumat vztahy mezi těmito jednotlivostmi až k objevování vzájemných vztahů a souvislostí (paprskové myšlení).

Dnes se všeobecně věří, že učení se neodehrává pouze v našem mozku, ale že každý nerv a každá buňka v našem těle přispívá k celkové schopnosti učit se. Je to schopnost **smyslového vnímání**, kterou naše tělo má a která poskytuje zásadní informace našemu **mozku** a je to náš **pohyb**, který umožňuje vyjádřit naše pochopení a dovednosti komplexnějšími způsoby.

Náš lidský mozek se skládá ze třech vrstev. Každá z nich koresponduje s jiným evolučním obdobím vývoje:

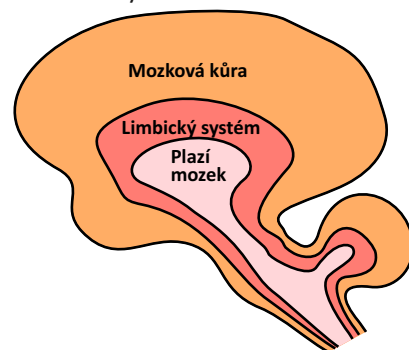
- 1. Plazí mozek**, nejstarší ze tří vrstev, kontroluje životně důležité funkce těla, jako jsou například srdeční frekvence, dýchání, tělesná teplota, rovnováha, pohyb či bdělost. Náš plazí mozek obsahuje hlavní struktury nalezené v mozku plaza: *mozkový kmen* a *mozeček*. Plazí mozek je spolehlivý, ale má tendenci být poněkud rigidní a kompulzivní. Rozhoduje o tom, co je a co není bezpečné.
- 2. Střední mozek** známý také jako **limbický systém**, zodpovídá za emoce a uchovává dlouhodobé vzpomínky. Limbický mozek se objevil u prvních savců. Proto se mu také někdy říká „savčí“ mozek. Umožňuje zazname-

nat vzpomínky na chování, které vytvářejí příjemné a nepříjemné zkušenosti. Hlavními strukturami limbického mozku jsou *hippocampus*, *amygdala* a *hypothalamus*. Limbický mozek je také sídlem hodnotových soudů, které děláme, často nevědomky, a které mají silný vliv na naše chování.

- 3. Nejmladší a také nejsvrchnější částí mozku je mozková kůra**. Mozková kůra se rozvinula u vyšších primátů a vyvrcholila v lidském mozku s vývojem dvou velkých *mozkových hemisfér*. Tyto hemisféry jsou zodpovědné za vývoj lidské řeči, abstraktního myšlení, představivosti a vědomí. Mozková kůra je flexibilní a má

téměř nekonečnou schopnost učit se. Mozková kůra je také to, co umožnilo rozvoj lidské kultury.

Tyto tři části mozku nejsou schopny fungovat nezávisle na sobě. Jsou vzájemně čteně propojeny a ovlivňují se navzájem. Obzvláště dobře jsou vyvinuté nervové dráhy z limbického systému do mozkové kůry.

Pravá a levá hemisféra

Na konci 60.let ohlásil Roger Sperry výsledky svého výzkumu mozkové kůry. Vzápětí mu byla udělena Nobelova cena. Sperryho první objevy naznačovaly, že hemisféry si mezi sebou dělí hlavní funkce.

Levá strana mozku se zabývá více „činností.“

Vnímá symboly. Primární charakteristiky připisované levé hemisféře jsou práce s:

- logikou
- čísly
- slovy
- pořadím
- linearitou
- analýzou
- seznamy

Pravá se zdá být zaměřena více na „bytí“ a projevuje dominanci v oblastech: vnímání rytmu, prostoru, barev, hudby, gestaltu (spojování částí do celku), představivosti, denním snění a perspektivy. Tedy vnímá obrazy jako celky.

Sperry také zjistil, že i když obě hemisféry dominují určitým způsobem, každá ovládá všechny disciplíny, a že jím popsané mentální dovednosti jsou rozmístěny po celé kůře. Pozornost lidí se však od té doby více zaměřovala na to, které děti jsou orientované více „pravostranné“ (mají uměleckou orientaci) a které více „levohemisférově“ (přemýšlející, zkoumající). Ukázalo se však, že co je nejdůležitější, je **stupeň spolupráce obou hemisfér**, tedy to, **jak jsou vzájemně propojeny a provázány**. Pokud by byli obě v rovnováze, pak

bychom i my z této rovnováhy inter-pretovali svět a neomezovali bychom svůj tvořivý potenciál.

Dnes je jasné, že každá osoba zpracovává informace v mozku svým jedinečným způsobem a to v závislosti na svém jedinečném vnímání a používání smyslů. Lateralita očí, uší, rukou a nohou může být vztahována k dominanci jedné z hemisfér a poskytnout hluboký vhled to toho, jak jedinec zpracovává informace. Naše profily dominancí se však proměňují i v závislosti na tom, co děláme.

Pokud jsme však ve stresu, spoléháme především na naše nejdominantnější smysly a hemisféry.

Montessori pomůcky jsou úžasné tím, že při učení aktivně zapojují smysly, mozek i pohyb. Co se týče mozkové kůry, zapojují obě hemisféry a tím optimalizují naši schopnost učení, při které vnímáme jak celek, tak i detaily. Z těchto důvodů se mohou s úspěchem využívat jak pro děti nadané, tak i pro děti s různými poruchami a problémy učení.

Červenomodré tyče

Náhodně vybraná pomůcka.. Podívejme se, jak uspěje vpravo a vlevo hemisférovém rozboru!

Hledá rozdíly - Umožněno.

Plánování, strukturování - Dítě si může naplánovat svou práci.

Aspekty pravé hemisféry

- **Gestalt (tvar)** - Tyče musí být vždy kompletní. Na policičky bývají vždy srovnány a připraveny k použití. Na začátku ukázky jsou představeny jako celek (1-10) a do tohoto celku se po jakékoliv manipulaci zase vrací. Zpracovávání od celku k detailu by mohlo být uspokojeno.
- **Jazykové porozumění** - Dítě s tyčemi manipuluje a poté je mu přidán slovní komentář („jedna“). Porozumění je snadné. Izolujeme jednu věc – kvantitu.
- **Emoce** - Dítě s červenomodrými tyčemi pracuje dle
- **Montessori principů** – po ukázce manipulace a použití (vím, co mám dělat, jak to mám dělat), si svobodně vybírá kdy, kde, jak a s kým s nimi bude pracovat. To by mohlo zajistit emoční pohodu.
- **Obrazy** - Pokud tyče vyskládám různými způsoby, v mé mysli jistě zůstanou mnohé obrazy jejich vzájemných kombinací.
- **Význam a aplikace** - Má moje činnost smysl? Určitě ano, naučím se počítat a mohu to aplikovat ve svém každodenním životě.
- **Odhady** - Díky manipulaci s tyčemi dítě také zároveň

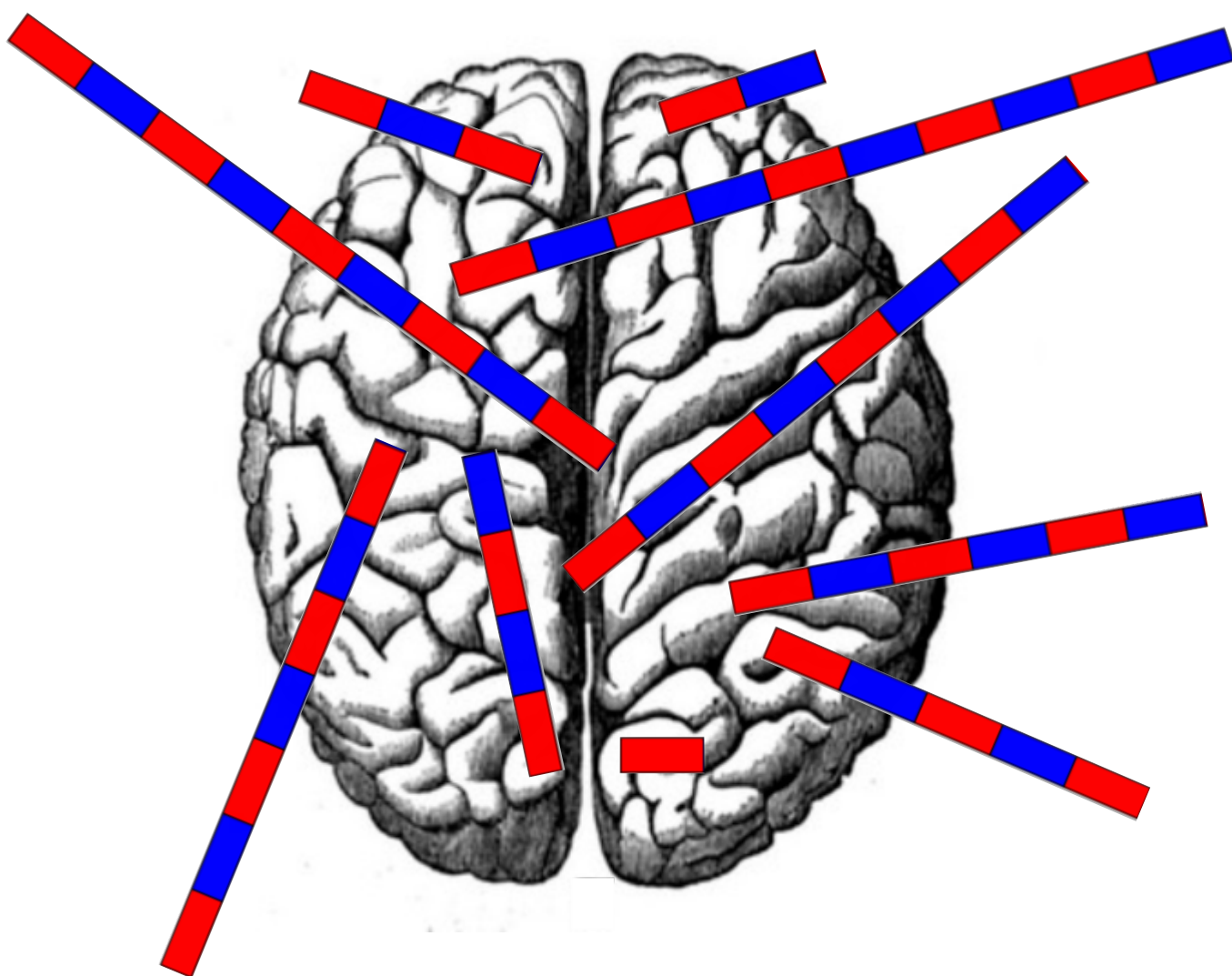

trénuje odhady vzdáleností (metr, půl metru, deset centimetrů), ale i to, že $6+3$ bude asi více než $2+4$ apod.

- **Pohyb** - Nošení a přenášení v prostoru. Hry na dálku.
- **Hledání podobností a propojení** - Jednu podobnou pomůcku jsme už ve školce měli? A připomíná mi to červené tyče.
- **Svoboda v cítění** - Ta je závislá na tom, jak se cítím ve třídě.
- **Upřednostnění kresby a manipulace** - Splněno.
- **Barva** - Modrá a červená.
- **Rytmus** - Zde je dynamika střídání barev. Učí nás i o vzájemných vztazích a o tom, že existuje sudá

a lichá. Pokud bychom ještě zapojili rytmické básničky není co dodat .

- **Prostor a perspektiva** - Zkuste s tyčemi manipulovat a pokládat je různé v prostoru! Budete překvapeni kolik vztahů objevíte! Zcela namátkou přijdete na spoustu souvislostí a vztahů, jako např. že $8+2=10$, $2+8=10$, $10-9=1$, $5 \times 2=10$, $1+2+3+4+5+6+7+8+9=?$
- **Hudba** - Pokud dětem pustíme hudbu a ony na elipse tyče přenášejí či s nimi jinak pracují, je splněn i tento bod. Nebo najdeme spojení se zvonky?
- **Představivost** - No, mě třeba napadlo, jak by to asi vypadalo kdybych všechny ty tyče naskládala do výšky na sebe.. Třeba vás napadne úplně něco jiného!

Tak jak nám vyšlo? Myslím, že hodně dobře.. Montessori pomůcky se otiskují v nervových spojkách a mozcích jejich uživatelů.

!!! Pozor nejen u dětí!!!

Hurá! My, co jsme něco ve škole něco prošvihli, máme naději!!

Zamyšlení: *Byla by Marie Montessori bohatší než dnešní milionáři, kdyby na všechny své pomůcky měla patent??*

Význam práce s dospívajícími

„Cílem vzdělávání a práce s dospívajícími je budovat jejich sebedůvěru a zprostředkovat jim zkušenosti, jak si poradit se světem, aby se v budoucnosti nebáli vstoupit samostatně do života. Připravujeme dospívající na to, že v životě mohou dělat chyby. Učíme je využívat potenciál týmu a umět si zprostředkovat pomoc odborníků.“

Takto začínala prezentace našeho českého týmu na posledním setkání mezinárodního kurzu pro vzdělávání pedagogů k práci s dospívajícími podle Montessori pedagogiky.

Průběh kurzu

Vzdělávací kurz pro práci s dospívajícími se konal od jara 2013 v Německu, většina seminářů byla ve škole Montessori v Potsdamu, další ve vzdělávacím centru v Tegernsee. Jednotlivé semináře kurzu byly tematicky zaměřeny.

První semináře obsahovaly teoretickou přípravu: o vývojových potřebách Dětství, mládí, dospělosti; o způsobu a principech práce s dospívajícími. Připravené prostředí pro dospívající; program zaměřený na osobnost pedagoga.

Další semináře byly zaměřeny na jednotlivé obory: význam matematiky; práce v přírodě a přírodní vědy; řeč a sebevyjádření; vztahy a sexualita; tělo, tanec a hudba; program o umění; vaření a vedení dospívajících ke správné výživě; dramatizace a příprava vlastního divadelního představení dospívajících.

Program kurzu byl veden odborníky pro jednotlivé obory, takže kromě zkušeností a informací pro práci s dospívajícími jsme si mohli opravdu osobně užít a prožít hudbu, tanec, dramatizaci, prezentační četbu, vaření, výtvarné tvoření, návštěvu galerie nebo matematiku s panem profesorem Kaulem...

Prožitková farma

„Nejdůležitější je vést proces – ne vést děti a naplno nasadit autoritu učitele a expertů jako odborníků...“

Nezapomenutelným programem byl jistě letní pobyt a práce přímo na školní farmě.

Celý pobyt jsme ve velkém vedru opravdu pracovali a vyráběli to, co bylo na farmě potřeba. Program byl připraven tak, abychom si my učitelé prošli celým projektovým programem tak, jak se to děje při školním programu s dospívajícími.

V mezinárodních skupinách jsme měli čas na **prozkoumání celého pozemku a zmapování nápadů**, do čeho bychom se jako skupina chtěli pustit. V každé skupině byli učitelé různých odborností - takže zpravidla technickému problému, který projekt obsahoval, rozuměli opravdu třeba jen dva nebo jeden kolega z týmu.

Nápady byly prezentovány a ředitelka výcviku s dalšími odborníky nám pomohla korigovat vizi do konečné podoby, která je slučitelná s kulturou a potřebami farmy. Pokračovali jsme přípravou plánu – cíl, časový plán, organizace a postup práce, soupis potřebného materiálu a rozpočet k tomu, co bude třeba nakoupit. Potom své plány skupiny několik dnů zodpovědně a s plným nasazením realizovaly.

Mohli jsme na vlastní kůži prožít vše obdobně tak, jako se děje ve třídě – komunikační situace, nedorozumění, rozdílné názory, různé hranice osobního komfortu jednotlivců, jak kdo reaguje ve ztížené a nečekané situaci, jak se hledají kompromisy. Museli jsme se ve skupinách vyjít s tím, kdo pracuje na půl plynu nebo se vymlouvá a také s někým, kdo sice pracuje na maximum, ale zapomene na spolupráci se svým týmem.

Poslední den jsme prezentovali dokončené dílo – nejen to, co jsme vyrobili, ale také hlavně to, co by se v tomto procesu mohli naučit dospívající, prezentovali jsme oborové přesahy a celou dokumentaci, kterou jsme si o své práci vedli.

Zajímavé bylo vnímat z pozice „žáka“ úkol pedagogů – který nám modelovali domácí odborníci na farmě a ředitelka výcviku. Velmi cenné bylo právě provázení paní Ulrikou – která nás bedlivě pozorovala, vše si stále zapisovala, pravidelně vyhodnocovala to, co viděla a vnímala – nejen v samotném postupu práce, ale také ve vztazích a atmosféře. Kontrolovala naši dokumentaci, vedla společná sdílení a také osobní rozhovory nebo mentoring týmu tam, kde to bylo třeba.

Nekompromisně dávala zpětnou vazbu a důsledně vyžadovala nápravu.

Součástí programu bylo také společné vaření – tak, jak to

zvládají samy velké děti každý den: ve skupině (u nás sestavené vždy z jiných zástupců ze všech pracovních týmů) jsme si sami sestavili jídelníček, naplánovali rozpočet, nakoupili a připravili jídlo tak, abychom ve stanovenou dobu měli připraveny svačiny a hlavně chutný oběd pro všechny na farmě. **Vařili jsme v polní kuchyni, bez elektřiny, s ohřevem teplé vody na kamnech – ve vedru i prudkém dešti.**

Bylo třeba respektovat také kolegy s bezlepkovou dietou a vegetariány. Skupina zodpovídala také za úklid a připravenou kuchyň na další den. Kritéria pro jídlo byla také dána: opravdu kvalitní výživné a pestré jídlo, do kterého využijeme to, co roste na farmě, dále co se dá koupit na tržišti od místních hospodářů, dále dokoupit další potraviny v bio-kvalitě. Suroviny z farmy byly po ruce hned, ostatní se musela nakoupit již ve vzdálenosti s použitím dopravních prostředků.

Náslechy ve třídách

Součástí kurzu byla také možnost náslechlů před a po skončení seminářů po celou dobu kurzu ve všech třídách ve škole.

Děti v **trojročích pro 1. - 3. a 4. - 6.** ročník pracovaly se svojí učitelkou ve svých připravených třídách s materiály a pomůckami. V každé třídě bylo asi 24 dětí, tedy po osmi z jednotlivých ročníků. Rozdělení přijatých dětí pro první rok školní docházky připravuje vedení školy tak, aby skladba tříd zůstávala stále vyrovnaná. V každé třídě je zapojeno také dítě se speciálními potřebami (škola získala v minulosti cenu za inkluzivní prostředí).

Další učitelé se střídají ve třídě pro různě zaměřené programy – cizí jazyk, divadlo, hudební program, odborné téma apod. Děti ze třídy odcházejí a zase se vrací podle svého rozvrhu na individuální hudební lekce, pokud hrají na hudební nástroj. Ve škole je 6 tříd pro každé trojročí, takže jsme mohli vidět mnoho zdánlivě stejných tříd, ale přeci jen bylo **vždy vidět „rukopis“ každého pedagoga na úpravě připraveného prostředí a v době vyučování také při organizaci práce dětí.**

Všeobecně jsme však viděli velmi klidnou a pracovitou atmosféru, děti, které zodpovědně dodržují pravidla, nezneužívají svobody a volnosti a využívají čas ke školní práci, i když nejsou pod přímou kontrolou učitele. Svoji týdenní práci si zaznamenávají do školou vydaných záznamníků práce, kde jsou také všeobecná pravidla a soupis kompetencí a dovedností, ke kterým práce ve škole směřuje. Třídy ve školní budově jsou promíchány, aby mladší děti byly pohromadě se staršími.

Záznam z pozorování – jak vypadá přestávka na svačinu:

„Všechny děti pracují na svých úkolech, ve třídě je takový tichý pracovní šum a učitelka v klidu postupně přechází a pomáhá dětem, které za ní přijdou. Viděla jsem, jak je to úžasné, když je věkově smíšená třída a každé dítě pracuje na něčem jiném. Učitelka byla vnímavá a jemná, ale věcná. Komunikovala s dětmi podle jejich úrovně zodpovědnosti, mluvila potichu. Najednou asi v půl desáté si dvě děti sedly ke kruhovému koberci (uprostřed třídy), rozbalily na zem prostírky a vybalily svačinu. Ostatní děti se začaly postupně v klidu přidávat – za chvíli v tichu seděly kolem kruhového koberece všechny děti, svačily na svých prostírkách a v klidu si mezi sebou povídaly, asi dvě děti ještě dlouho pracovaly, než se také přidaly. Učitelka přisedla k dětem, chvíli si s nimi povídala, potom odešla ze třídy uvařit si do sborovny čaj. Děti dojídaly, uklízely prostírky a krabičky, opět se vracely k práci a najednou už zase celá třída pracovala. Žádný povel, žádný rozvrh, přestávku si děti řídily samy...“

Poměrně výjimečná jsou **dvojročí pro 7. a 8. ročníky**, které střídají práci na farmě a pokračování práce ve škole, jejich třídy jsou v odděleném pavilonu. Učitelé se zde střídají podle svých odborností, děti si svoji pracovní dokumentaci a záznamy vedou do velkého silného záznamníku. Viděli jsme v nich nákresy, technickou dokumentaci, výpočty, písemné záznamy, popisy zážitků, poznámky...

Atmosféra v těchto třídách byla opravdu dynamická a nabytá energií a specifickým projevem velkých dětí, které nám přímo před očima dospívají. Žáci mají stále volnost pohybu, takže mohou odejít, přijít, pohybovat se po třídě. Často svým chováním a upozorňováním na svoji osobu opravdu provokují - viděli jsme zcela klidnou a vyrovnanou reakci pedagogů, kteří vedli oborový program – zadávali práci, pracovali se skupinou, pomáhali a konzultovali individuální práci, dávali zpětnou vazbu a klidně reagovali na všechny výstřelky chování s jemným, ale důrazným nasměrováním – hlavně chlapců – zpět k pravidlům. Atmosféra i zařízení ve třídách jsou již opravdu zcela jiné, než na prvním stupni. Ubyly regály s pomůckami, ale přibýly slovníky a odborná literatura. Jsou zde stoly pro práci ve skupině, také vysoké stoly k práci ve stoje, lehké stoly a stohovací židle k vytvoření také volného

prostoru, přihrádky na osobní školní věci. Na podobě třídy se žáci podílejí – pokládají koberec, vymalují, vyrobí alternativní stůl, podoba třídy je již jejich rukopisem.

Záznam z pozorování – matematika 7. a 8. ročník:

„Na začátku bloku učitel rozřadil děti pro práci - jmenoval děti, kam si kdo má sednout - ve výsledku seděli všichni osmáci kolem jednoho stolu a sedmáci ve třech malých skupinách (učitel říkal jen křestní jména, ne ročník). Učitel připravil pracovní listy se zadáním pro malé skupiny a sdělil pokyny k práci, sám si sedl do skupiny se staršími dětmi. Sedmáci si postupně – každý podle sebe - brali na stolku listy s příklady, řešení zapisovali do svých sešitů, při práci se radili, občas odešli a zase přišli, přešli k jiné skupině, opět se vrátili, ale stále pracovali - někdo opravdu řešil, jiný jen opisoval, některé dvojice si vždy řešení navzájem porovnají ... pracují celkem v klidu a v tichém pracovním šumu. Zato u stolku osmáků je šrumec - kluci se pořád vrtí, odbíhají, také lezou pod stůl, stále na sebe nějak upozorňují, pošťuchují se, větrají; dívky celkem v klidu sledují výklad a postup řešení příkladu učitelem na velký flip na stole. Učitel vysvětluje způsob řešení, zapojuje děti, zapisuje na flip, na chování chlapců nijak nereaguje. Potom připíše další příklad a dá skupině pokyn, aby ho vypočítala, další zadá na vypracování do sešitů. Položí fix a odejde prohlédnout práci malých skupin...“

A opět zcela jiný program a také atmosféra a zařízení tříd je pro **práci dospívajících v 9. a 10. ročníku**, které pracují na dlouhodobých projektech s globálními tématy. Součástí školního programu jsou také **externí více týdenní pobyty dětí v jiném prostředí** – pomoc v mateřské škole, práce v nějaké řemeslné dílně, stáž v sociální organizaci; výjezdy na odborná pracoviště a například umělecky vysoce kulturní místa pro dokončení dlouhodobých projektů.

Učitelé již potřebují také spolupracovat s experty – odborníky ve svém oboru. Nejstarší ve škole mají také povinnost věnovat se těm malým – u školní družiny jsou dvě velké nástěnky plné inzerátů, kde starší děti nabízejí pro malé program asi 20–30 min po obědě. Pravidelně 1x týdně v určený čas a na určeném místě si tedy malé děti se svými staršími spolužáky mohou přijít zacvičit jógu, zahrát šachy, nechat si pomoci s matematikou nebo angličtinou, učit se o rostlinách, zaspívat si s piánem... – zaspórovat, pobavit se, něco se naučit...

Záznam z pozorování – dřevodílna

„(Před dílnou je cedule pro rodiče, že dochází měkké dřevo a tedy se vítá doplnění zásob.) V dílně je 24 dospívajících, učitel a začínající praktik – učitel. Vypadá to tu živelně, každý dělá něco jiného. Učitel nemůže najednou vidět, co kdo přesně dělá - ale práce dohromady vypadá jako koncert... Je poznat zručnost dětí, jsou zvyklé v dílně pracovat, jsou samostatné a mají již značné dovednosti. Na čem se tu pracuje: dřevěné erby jako označení různých pracovních místností, domek jako přesná napodobenina historického domu ve městě, pojízdná tabule, pojízdná police, stoličky, modely různých typů staveb obydlí v historii... - opravdu věci, které se ve škole použijí. Učitel byl součástí celého systému, žil dohromady s celou dílnou, bylo to velmi zajímavé a velký zážitek práci v dílně sledovat...“

Součástí prostředí školy jsou dobře vybavené dílny – pro práci malých, ale i vyspělých dětí (dřevodílna, šicí dílna, elektrodílna, stavební pracovny pro malé děti...), rozsáhlá knihovna s ICT – počítače nejsou ve třídách, kluby školní družiny, relaxační podkroví pro potřebu ticha a odpočinku, čítárna, velmi vkusná jídelna (jídlo si třídy dopraví ke společnému stolu v mísách, každý si pak nabere podle svého), cvičná kuchyně s velmi moderním a kvalitním vybavením a krásným prostředím; školní zahrada – přírodní prostředí zahrady uzpůsobené pro sport, relaxaci a hlavně dětské hry (také pěstování a chov slepic), kam mohou děti kdykoliv od rána do pozdního odpoledne, aby si užili společné hry se svými kamarády v připraveném prostředí...

Za zmínku jistě stojí také **sborovna** – prakticky a jednoduše

zařízená. Je rozdělena na tři části:

1. Klidná pracovní část s oddělenými stoly pro soustředěnou práci a připojení PC, ale také místem pro skupinové sdílení – prázdné stoly, nikde žádné papíry.
2. Další sdílená část pro ranní zastavení u stolu s aktualitami a důležitými informacemi, úložné prostory pro pracovní materiály každého pedagoga, školní kalendář, suplování...
3. Svačínová část ve stylu kavárny – s velmi pěkně a moderně vybavenou kuchyňskou linkou, stolečky a křesílky nebo posezením u vysokého stolu; zelené rostliny a vždy čerstvé řezané květiny. Příjemný design a atmosféra.

Přínos kurzu

Bylo velmi podnětné prožít větší část kurzu přímo ve škole, kde jsme byli součástí školního života, viděli jsme běžnou školní atmosféru, mohli jsme si prohlédnout všechny prostory – dveře všech tříd zůstávaly i o víkendu v době kurzu otevřeny.

Velmi zajímavé byly **zkušenosti odborníků**, kteří nejsou učitelé - jsou mistři ve svém oboru (farmář, hudebnice, tanečník, divadelní režisér, odbornice přes výživu...), ale umí zaujmout, zapojit a mnohé naučit velké děti. Povzbuzující bylo energické **vedení vedoucí kurzu a ředitelky školy paní Ulrike Kegler**. Její obrovské zkušenosti z řízení školy, práce s pedagogickým týmem, názor a pohled na vzdělávání, cílevědomost při prosazování nových a revolučních metod ve vzdělávání a mnohé další kompetence jsou velkou inspirací.

Jako na každém kurzu byly **další nadstavbou také setkávání, sdílení, zkušenosti a rozhovory, s dalšími kolegy učiteli z jiných evropských regionů**, mnozí sami pracovali v dalších Montessori školách.

Pro náš český tým bylo přínosné také to, že jsme jezdili společně a mohli jsme čas na cestě využít k tomu, abychom si sdělovali, co se dělo, co kdo dělá a co se kde plánuje – v Montessori třídách v Kladně, v Brně, v Praze Na Beránku a gymnáziu Duhovka. Předávání zkušeností je určitě velmi důležité zvláště v době, kdy poprvé pilotně začínáme v Čechách pracovat v Montessori systému s dětmi v 6. a 7. třídě. Je to také značná odpovědnost, protože výsledky práce a model práce s dospívajícími v těchto školách budou inspirací – a doufáme, že povzbuzující – také pro další kolegy, jako tomu bylo uplynulých již 13 let fungování Montessori tříd v Kladně.

Co jsme na kurzu získali, co nás „zasáhlo“:

- Děti v Montessori programu jsou zvyklé pracovat od mateřské školy; **dospívajícím již musíme připravovat skutečnou, smysluplnou a praktickou práci** – nejenom „hry na něco“
- Naším úkolem je **pomoci dítěti** schovanému samo v sobě **k otevření a sebevyjádření**
- **Učitel vede proces**, nevede děti; **připravuje „situace“ a dohlíží na to, aby se práce povedla**
- **Pedagog zastupuje ostatní dospělé** a musí takto převzít zodpovědnost
- **Nejde o perfekcionalismus, ale o krásu, kulturu a praktický život**
- **Při velké práci vždy vyplují emoce**, i když se o to nesnažíme
- **Vím, co chci a jak to má vypadat**; musím naplno nasadit svoji autoritu a získat nadšené experty

Co je úkolem pedagogů:

- **Mít otevřenou hlavu, být intuitivní a kreativní, nebát se pracovat i s novými tématy**
- **Zajistit pro 7. a 8. ročník oddělený prostor** od ostatních dětí
- Dobře připravit prostředí: **velký prostor, velké výzvy a hluboké zážitky**
- **Vést proces a pečovat o vztahy**
- Při práci **umět být zúčastněný pozorovatel**
- **Sehnat na odborná témata odborníky**
- **Sledovat také přesahy do dalších oborů**
- **Pracovat s dokumentací práce dětí**
- **Znát pomůcky**
- **Komunikovat s rodiči**
- Naučit se **nezaleknout se, řešit konflikty a argumentovat**
- **Být připraven vyjít ze zóny komfortu**
- **Hledat v lidech jejich silné stránky**
- **Umět naslouchat druhým, respektovat druhé, být pozorným**
- **Být součástí pedagogického týmu, který táhne za jeden provaz**
- **Sdílet svoji práci a názory s pedagogickým týmem a vedením školy**
- **Měnit sebe** a používat nové a efektivní způsoby práce
- **Připravovat na samostatnou budoucnost**- předávat vzorce a standardy aplikovatelné v životě

Principy práce s dospívajícím

- Poskytnout dospívajícím **velký prostor a velké výzvy; smysluplné projekty a hluboké zážitky**
- **Podporovat dospívající**, aby spoluurčovali obsah učiva
- **Dbát na odbornou i uměleckou úroveň a vysokou kulturu**
- Umožnit dospívajícím **různé formy sebevyjádření**
- Na odborná témata **zprostředkovat spolupráci s odborníky**
- Zajistit **bezpečné prostředí pro sdílení**
- **Stále zdokonalovat** připravené prostředí
- **Rodičům dospívajících prezentovat úspěchy práce jejich dětí**

Děti Země

2. stupeň Montessori, sdílení zkušeností

Neděle 27. 4. 2014, 9 – 17 hodin

Zveme VÁS – ZÁJEMCE Z ŘAD PEDAGOGŮ, RODIČŮ A DALŠÍ, KTEŘÍ SE ZAJÍMÁTE O MONTESSORI SYSTÉM PRÁCE, kteří uvažujete o pokračování vašich Montessori tříd na druhém stupni nebo máte doma děti v tomto věku...

na nedělní sdílení zkušeností, které zatím v českých třídách máme –

- **Kladno** se zapojením letošního šestého ročníku a plány na příští rok
- **Praha Na Beránku** s loňskou prací šesté a letošní sedmé samostatné třídy
- **gymnázium Duhovka** se svými čtyřletými zkušenostmi.

Lektoři jsou absolventi Montessori kurzu učitelů pro práci s dospívajícími a mají první zkušenosti v ČR se vzděláváním dětí na 2. stupni ZŠ (Praha Na Beránku, Kladno, gymnázium Duhovka)

Seminář si klade za cíl předat základní informace o programu Děti Země a organizaci vzdělávání na 2. stupni ZŠ podle systému Montessori a dále sdílet zkušenosti ze současné pilotní realizace Montessori programu na druhém stupni v ČR.

Obsah semináře:

- Vývojové potřeby dospívajících a připravené prostředí v trojročí 13 – 15 let jako východisko pro školní program Děti Země
- Prezentace práce s dětmi a sdílení zkušeností v české praxi v Montessori třídách na 2. stupni ve školách: Kladno, Praha Na Beránku, Praha gymnázium Duhovka
- ŠVP – realizace programu z pohledu naší legislativy
- Představení zkušeností z kurzů pro pedagogy programu Děti Země v Německu a v USA
- Fotodokumentace
- Diskuze

PŘEDNÁŠKA

Clause-Dietera Kaula

Celostní vzdělávání dětí

pro širokou veřejnost, zejména rodiče dětí
z Montessori mateřských a základních škol na témata:

- Moderní přístupy ve vzdělávání dětí, principy a předpoklady celostního přístupu ke vzdělávání
- Proč dát dítě do dobré školky či školy s Montessori filozofií?
- Montessori pedagogika a rozporuplné vnímání veřejnosti
  - Co obvykle funguje, co nefunguje a proč?
  - Jak poznat rozdíly mezi školami z pohledu rodiče?
- Komunikace rodiny a školy

9. 4. 2014 od 18:30 do 21:00

ERA svět, Jungmannovo náměstí 767, Praha 1

Cena: 550 Kč (Předchozí registrace na stránkách nutná)

Přednáška bude tlumočena z němčiny do češtiny.

CLAUS-DIETER KAUL

lektor Institutu celostního učení, dlouholetý učitel a školitel, autor pedagogických manuálů pro učitele, tvůrce nových učebních pomůcek a postupů

Institut
celostního
učení
SPOLÉČNOSTI DIMETEK

Pořádá: Institut celostního učení, Žižkova 12, Říčany

www.ifgl.cz

Seminář Pozorování v Montessori prostředí / Seminar Observation in Montessori environment

termín: 2. - 3. 5. 2014

místo: ZŠ 5. května, Jablonec nad Nisou - v
Montessori třídách (boční vstup do školy)

přednášející: Els Mattijssen, Ward van de Vijver

cena: 2 500 Kč

Obsah semináře

Els Mattijssen (můžete ji znát z Psychoaritmety, 2010) a Ward van de Vijver představí výsledky svého dlouholetého výzkumu a aplikace poznatků z oblasti cíleného pozorování dětí v Montessori prostředí. Společně s Montessori pedagogy vytvořili ucelený systém pozorování a zaznamenávání, který se pro školy v Holandsku stal v podstatě standardem. Jejich způsob pozorování a zaznamenávání je zaměřen na děti a jejich nabyté znalosti a dovednosti, nikoli na pomůcky, se kterými pracují. Tento systém pak pomáhá učitelům při vzájemné spolupráci, ředitelům škol k řízení školy, učitelů i výukových plánů a dokonce pomáhá i při komunikaci školy s rodiči. Pozorování a jeho záznamy podporuje počítačový systém MONTapp, na kterém se oba přednášející podíleli. Momentálně je MONTapp pilotně provozována na vybraných Montessori školách v Německu a chystají se další jazykové verze. Ukázka MONTapp bude taktéž součástí semináře.

www.starchild.cz

**CHCETE UČIT TROCHU
JINAK?**

**CHCETE SE PODÍLET NA
BUDOVÁNÍ KOLEKTIVU TŘÍDY?**

Hledáme nadšeného, obětavého a kreativního učitele do Montessori třídy v Pardubicích s nastupem od 1. 9. 2014.

Zájemci přište, prosíme, na e-mail: zakova.narada@montessori.cz nebo telefonujte na tel. 728 042 432.

O pedagogice Montessori a třídě Montessori v Pardubicích se dočtete více na www.zspolabiny1.cz, www.montepce.cz nebo www.montessoricr.cz

www.zspolabiny1.cz

www.montepce.cz

www.montessoricr.cz

S písničkou kolem světa...

Sobota 12.4.2014 od 9:00 do 16:30

Zážitkový workshop s etnickými písničkami z celého světa
pro učitele MŠ a ZŠ.

Evropa, Asie, Severní Amerika, Jižní Amerika, Afrika, Austrálie, Antarktida

- pro každý kontinent typické:

Písničky
Hudební nástroje
Taneční choreografie
Hry
Tematické výtvarné aktivity
Učební materiály
Náměty pro pouštění ve vřuce
V ceně je zpěvník s popisem aktivit

Společně se zkusíme radovat z hudby, jak to dělají lidé na mnoha místech naší planety. Zkusíme se uvolnit, užít si rytmus, vyzkoušíme si společně bubnování a tvoření hudebních nástrojů.

Hudbu si může aktivně užít opravdu každý.

Písničky jsou zvoleny tak, aby se je snadno mohly naučit i menší děti.

Lektorka: **Mgr. Daniela ŠIMONOVÁ**

učitelka v MŠ Spirálka, absolventka Montessori diplomového kurzu pro práci s dětmi 3 - 6 let, mnoholetá organizátorka letních „Indiánských týdnů“ pro děti předškolního a školního věku, lektorka angličtiny pro předškolní, školní děti i dospělé, hudebnice

Cena: 900 Kč

Přihlášky na email: info@skolkaspiralka.cz

Při zrušení účasti do 1 měsíce předem se vrací 100% kurzovného. Při zrušení účasti 1 měsíc - 14 dnů předem se vrací 50% kurzovného. Při zrušení účasti 14 dní a méně předem se vrací 0% kurzovného. Přihlášený si za sebe může najít náhradu - je možná záměna jmen účastníků.

SEMINÁŘ Claus-Dietera Kaula Autentický Montessori učitel

**Pohled na učitele současnosti z hlediska celostního učení
v rámci i mimo rámec Montessori pedagogiky**

- Témata**
- Potřeby současného školství a nároky na učitele současnosti
  - Význam celostního učení pro děti i dospělé na konkrétních příkladech z jazyka, matematiky a další oblasti
  - Zdroj vnitřní motivace autentického pedagoga

Claus-Dieter Kaul je lektorem, který disponuje mnoha talenty a dary. Jedním z nich je dar nacházet propojení a souvislosti, které je schopen transformovat do praxe při učení dětí a dospělých. Druhým velkým darem je schopnost pomoci učitelům najít v sobě vnitřní motivaci, která živí jeho zájem o učení a není tak odkázán pouze na externí zdroje motivace.

V rámci semináře Claus-Dieter Kaul předvede nový způsob práce s tradičními Montessori pomůckami i zcela nové pomůcky používané při výuce v klasických i alternativních školách po celé Evropě od MŠ po SŠ.

10. 4. 2014 od 18:00 do 21:30

Institut celostního učení, Žižkova 12, Říčany

Cena: 1 200 Kč (Předchozí registrace na stránkách nutná)

Seminář bude tlumočen z němčiny do češtiny.

CLAUS-DIETER KAUL
pedagogický ředitel a lektor Institutu celostního učení,
dlouholetý učitel a školitel, autor pedagogických manuálů
pro učitele, tvůrce nových učebních pomůček a postupů

**Institut
celostního
učení**
SPOLČNOSTI BEMETER

ZVEME VÁS NA SETKÁNÍ

Prodiče
dětí, které

{ jsou
budou }

školu
povinné

prezentace
workshop
osobní zamyšlení
diskuse s ostatními

bezplatná nebo finančně náročná?
výkonová nebo pečující?
orientovaná na sebe nebo na dítě?
"tradiční" nebo "alternativní"?
dostupná nebo vzdálená?
ustálená nebo dynamická?
pro každého nebo pro všechny?

Dobrá škola

Státní?
Soukromá?
Sdružená?
Domácí?

pro mé dítě

mámy?
táty?
prarodičů?
... nebo "státní"?

Naděné nebo otrávené?
Sebevědomé nebo ustrašené?
Odpovědné nebo poslušné?
Jedinečné nebo "stejné"?

- konané ve Středočeském kraji v období únor až červen 2014
- vedené absolventy kurzu Lektor komunitního individualizovaného vzdělávání (Leknín).

Podrobné informace pro zájemce o účast, stejně jako informace o možnosti uspořádat akci přímo ve vaší organizaci naleznete na

WWW. **Leknín**.eu

Společnost
Montessori
o.s.

www.montessoricr.cz

unie center
pro rodinu a komunitu

www.uniecenter.cz

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Středočeský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ANGLIČTINA v MŠ

Pátek 16.5.2014 od 14:00 do 17:30

Zážitkový workshop pro učitele angličtiny v MŠ

Tipy pro úspěšnou výuku angličtiny pro předškoláky
Říkadla
Písničky
Montessori materiály pro výuku v předškolním věku
Náměty pro použití ve škole

V ceně jsou skripta s anglickými říkadly, písničkami a hrami.

Lektorka: **Mgr. Daniela ŠIMONOVÁ,**

učitel montessori v anglickém jazyce v MŠ SPIRÁLKA,
absolventka Montessori diplomového kurzu pro práci s dětmi 3- 6 let
a The Diploma in the Montessori Method of English Language teaching,
mnoholetá lektorka angličtiny pro děti předškolního věku.

Cena: 600 Kč

Přihlášky na email: info@skolkaspiralka.cz

Při zrušení účasti do 1 měsíce předem se vrací 100% kurzovného. Při zrušení účasti 1 měsíc - 14 dnů předem se vrací 50% kurzovného. Při zrušení účasti 14 dní a méně předem se vrací 0% kurzovného. Přihlášený si za sebe může najít náhradu - je možná záměna jmen účastníků.

Přijměte pozvání na „Brain“ konferenci v ISP, kde budete mít jedinečnou možnost seznámit se s odborníky z oblasti neurologie a jejich výzkumy ve vztahu k učení.

Pozvání do Prahy přijala také **Lise Eliot**, neuroložka a výzkumnice, která se zabývá obrovským mozkovým potenciálem, genderovými stereotypy ve vzdělávání i výchově dětí. Zajímá se také o Montesori pedagogu a upozorňuje na její přednosti ve vzdělávání dětí (např. zapojování rukou a manipulace při učení).

Více se dozvíte na stránkách <https://sites.google.com/a/isp.cz/the-brain-conference-2013/>

Contacts

The International School of Prague
Teresa Belisle tbelisle@isp.cz

Greenleaf Learning
Bob Greenleaf bob@greenleaflearning.com

The Aim of the Conference:

This conference will provide a guide to the dynamic fields of neuroscience and brain research, including practical strategies and applications to enhance learning. Sessions are aimed at learning providers of all age ranges from early childhood to adult learners. The objective is to connect educators, scientists and researchers to develop a greater understanding into the latest research in brain function and how this can assist teachers.

Who Should Attend: educators, educational leaders, parents, administrators, learning specialists, learning support educators, professional development coordinators, reading specialists.

Presenters

Lise Eliot

Lise Eliot is Associate Professor of Neuroscience at the Chicago Medical School of Rosalind Franklin University of Medicine & Science. A graduate of Harvard, she received her PhD in Cellular Physiology & Biophysics from Columbia University and did post-doctoral research at Baylor College of Medicine before turning her attention to public education about brain and gender development. She has published over 50 works, including the books, *What's Going On in There? How the Brain and Mind Develop in the First Five Years of Life* (Bantam), and *Pink Brain, Blue Brain: How Small Differences Grow Into Troublesome Gaps - And What We Can Do About It* (Houghton Mifflin Harcourt). Dr. Eliot and her husband (also a neurobiologist) have a daughter and two sons.

Margaret Glick

An independent consultant specializing in linking neuroscience, cognitive science and education, Margaret's passion is promoting educators' practical understanding of current research and its implications in schools. Margaret's professional background includes work as an elementary and middle school teacher, full-time mentor teacher, an instructional coach, an assistant principal, staff developer, principal superintendent and a university instructor. These opportunities and experiences have brought a range of skills and understanding to her work in education. Working with a wide diversity of school districts, from the very small, rural settings, to the large, urban districts. Her expertise includes providing professional development, coaching and a variety of assistance to various educational groups.

Robert K. Greenleaf

University of Southern Maine and his Doctorate at Vanderbilt University.

A former professional development specialist at the Education Alliance at Brown University, Dr. Greenleaf has two decades of experience in public education ranging from teaching to serving as superintendent of schools, assistant superintendent of schools, elementary school principal, teaching principal, and special education assistant. His work and travel ranges across levels K-college. Topics include brain-based classroom applications for memory and recall, bi-modal memory formation, formative assessment, as well as areas on relationships and behavior. Dr. Greenleaf has authored eight instructional books on brain, learning and behavior. He earned his Masters Degree at the

George McCloskey

A Professor and Director of School Psychology Research in the Psychology Department of the Philadelphia College of Osteopathic Medicine. Dr. McCloskey is also the Director of the SPARK Project (School Psychologists Adopting Refined Knowledge) for the New York City Department of Education. Dr. McCloskey frequently presents at national, regional and state meetings on executive function assessment and interventions, the neuropsychology of learning, neuropsychologically-oriented psychoeducational assessment, cognitive processes, use and interpretation of cognitive and academic assessment instruments, classroom interventions for cognitive process problems, and linking assessment with interventions. Dr. McCloskey is a certified school psychologist, was formerly a Senior Research Director and the Clinical Advisor to the Wechsler Test Development Group for The Psychological Corporation and Associate Director of Test Development for AGS.

Kosmická výchova

Pomoz mi, abych to dokázal sám

Kosmický přístup ke vzdělávání

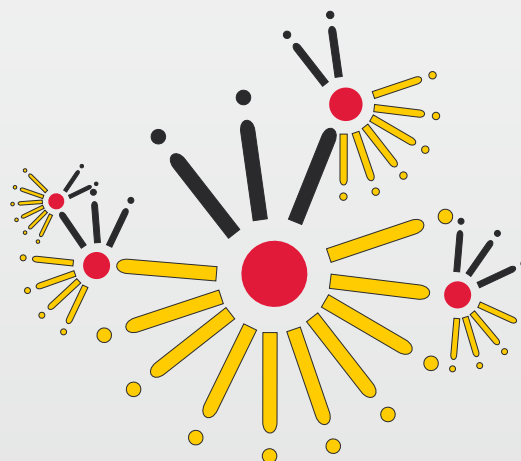
Pro týmy, pedagogy a rodiče, kteří chtějí rozvinout kosmickou výchovu společně se svými dětmi.

24. a 25. května

3 700 Kč

Učení ve vztazích a souvislostech

Kosmická výchova je ústřední „téma“ v mnoha Montessori školách. Školy promýšlí a hledají, jakou podobu KV u nich bude mít. To vede nás všechny k zamyšlení a k diskuzi nad tím „co je to vesmír“ a jaké metody použijeme k jeho „objevování“. Je to opravdu vše? Co dalšího se můžeme od vesmíru naučit? Jak se Marie Montessori nechala inspirovat vesmírem? Jak se vesmírem necháme inspirovat my?

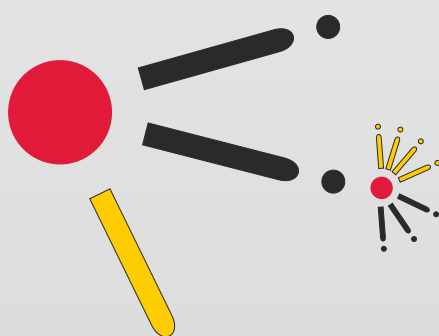
Více nám o tom řekne **Jos Werkhoven**

Třicet let pracoval jako Montessori pedagog, ředitel, lektor a supervizor. Od roku 1996 vydává a vyvíjí vzdělávací pomůcky. Pracuje jako lektor a supervizor pro Montessori školy a je členem holandské montessori společnosti (NMV) a Montessori Europe.

Jeho cílem je zlepšovat, podporovat a zajistit pokrok v oblasti kosmické výchovy. Z tohoto důvodu vyvinul kurz, který by pomohl kolegům po celém světě. Kurz vzniknul z každodenní praxe, byl inspirován Marií Montessori a současným pochopením.

Slovy Marie Montessori lze říci (z knihy *To Educate the Human Potential*):

“Na kongresech vědci hledají metody vyhovující jejich teoriím, my hledáme teorii pro naše učební metody.”

Seminář bude veden v angličtině, překlad bude zajištěn. Místo konání upřesníme.

Kontakty:

telefon: 774 828 213

email: info@montessoricr.cz

Více informací:

www.montessoricr.cz

Kosmická výchova - Pomoz mi, abych to dokázal sám

Plánujete založit Montessori školu nebo již v ní pracujete?

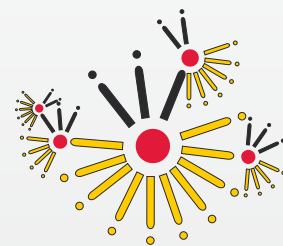
Pracujete s dětmi ve věku 6-12 let v tradiční škole nebo je vzděláváte doma?

Chtěli byste, aby vzdělávání dětí bylo smysluplné a vedlo je k zodpovědnosti?

Abyste dětem pomáhalo se orientovat a vyznat v nepřehledném množství současných poznatků a informací?

Děláte si starosti, které poznatky jsou ty pravé a co bychom měli ve školách učit?

Existují nějaké základní principy, vzorce, které můžeme dětem předat?

Může být Kosmická výchova jednoduchá jako je počítání 1, 2 a 3?

Přijďte si prožít cestování časem a prostorem díky „Mocninám deseti“ Keese Boeke a „Časovým osám života“ Jose Werkhovena. Společně analyzujeme smysl život za pomoci pomůcky větného rozboru Marie Montessori, seznámíme se se souborem otázek pro studium historických období Prins-Werker a pomůckami Nico van Ewijk ke ke studiu zvířat. Pojdme společně hledat, jak věci spolu souvisí a jak je lze uspořádat.

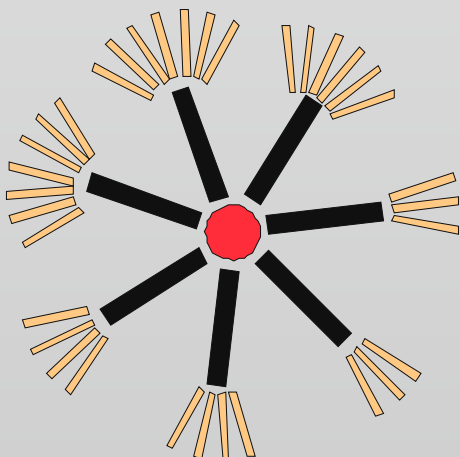
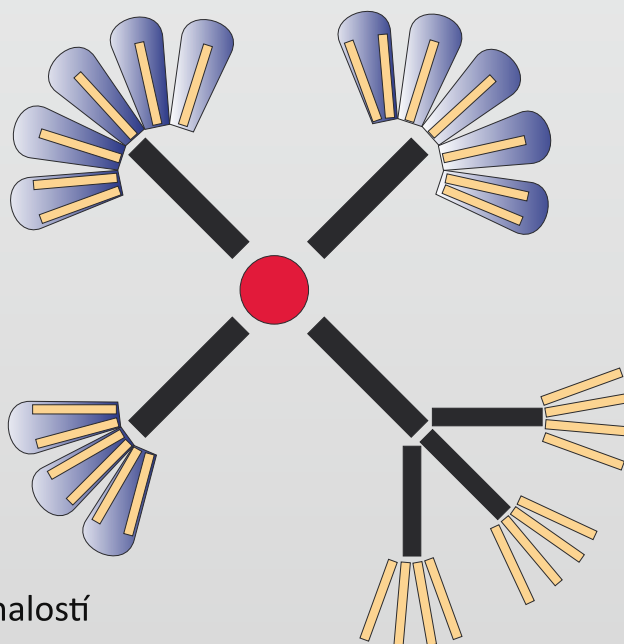
Obsah kurzu (co můžete čekat):

Naučíme se rozpoznat:

- opakující vzory (systémy)
- síťování
- práce v sítích
- vztahy mezi sítěmi

Pedagog se naučí jak:

- to dokázat sám (sama)
- sbírat poznatky
- jak vybírat z obrovského množství znalostí a vědomostí

Dítě se naučí od pedagoga, jak:

- sbírat poznatky
- si dělat poznámky
- vytvářet jazyk
- kontrolovat a přezkoumat svou vlastní práci
- komunikovat o výsledcích své práce
- zhodnotit svou práci za využití portfolia